

2BA Agnieszka Nowak
Podzamcze B 10/17
48-300 Nysa

NIP 883-109-40-54 Regon 020140790

*Ujęte on
04.03.2014 r.*

Załącznik nr 1:
**„Diagnoza społeczno –
gospodarcza Gminy Nysa”**

**Opracowana na potrzeby
„Strategii Rozwoju Gminy Nysa
na lata 2014-2023”**

PRZEWODNICZĄCY BĄDY
Feliks Kamienik

Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie, powielanie i wykorzystywanie części lub całości informacji, zawartych w Strategii w formie elektronicznej lub jakiegokolwiek innej bez zgody autora zabronione.

Spis treści

1.	Informacje wstępne	5
2.	Charakterystyka ogólna gminy	9
2.1.	Położenie i powierzchnia	9
2.2.	Rys historyczny	10
3.	Sfera ekologiczna	11
3.1.	Środowisko naturalne	11
3.1.1.	Ukształtowanie terenu.....	11
3.1.2.	Klimat.....	13
3.1.3.	Gleby	14
3.1.4.	Sieć rzeczna.....	14
3.2.	Zasoby naturalne	15
3.3.	Obszary chronione i tereny zielone	19
3.4.	Ochrona środowiska i gospodarka odpadami	20
3.5.	Podsumowanie <i>Sfera ekologiczna</i>	23
4.	Sfera społeczna	24
4.1.	Sytuacja demograficzna	24
4.1.1.	Ludność.....	24
4.1.2.	Struktura ludności ze względu na płeć i wiek	28
4.2.	Ruch naturalny.....	30
4.2.1.	Małżeństwa.....	30
4.2.2.	Urodzenia.....	31
4.2.3.	Zgony.....	32
4.2.4.	Przyrost naturalny.....	33
4.2.5.	Migracje	33
4.3.	Aktywność społeczna	35
4.3.1.	Organizacje pozarządowe	35
4.3.2.	Udział w wyborach.....	39
4.3.3.	Działalność władz lokalnych na rzecz rozwoju Gminy Nysa.....	41
4.4.	Podsumowanie <i>Sfera społeczna</i>	45
5.	Sfera gospodarcza.....	48
5.1.	Pracujący i przedsiębiorczość	48
5.2.	Bezrobocie	62
5.3.	Podsumowanie <i>Sfera gospodarcza</i>	67

6.	Sfera kultury.....	69
6.1.	Instytucje kultury	69
6.1.1.	Kino	69
6.1.2.	Muzeum	70
6.1.3.	Biblioteki	71
6.1.4.	Dom kultury	75
6.2.	Sport.....	76
6.3.	Turystyka.....	79
6.3.1.	Obiekty noclegowe	79
6.3.2.	Zabytki.....	83
6.3.3.	Atrakcje turystyczne	88
6.4.	Podsumowanie <i>Sfera kultury</i>	91
7.	Infrastruktura techniczna	94
7.1.	Transport drogowy	95
7.1.1.	Drogi gminne.....	99
7.1.2.	Drogi powiatowe.....	99
7.1.3.	Drogi wojewódzkie i krajowe.....	101
7.2.	Połączenia kolejowe	101
7.3.	Mieszkalnictwo	102
7.4.	Gazownictwo, energetyka i ciepłownictwo.....	104
7.5.	Gospodarka wodno–kanalizacyjna i ściekowa.....	106
7.6.	Podsumowanie <i>Infrastruktura techniczna</i>	111
8.	Infrastruktura społeczna	114
8.1.	Ochrona zdrowia.....	114
8.2.	Pomoc społeczna	116
8.3.	Bezpieczeństwo	123
8.4.	Edukacja.....	129
8.4.1.	Żłobki.....	129
8.4.2.	Wychowanie przedszkolne	130
8.4.3.	Szkoły podstawowe	132
8.4.4.	Szkoły gimnazjalne.....	134
8.4.5.	Szkoły ponadgimnazjalne.....	136
8.5.	Podsumowanie <i>Infrastruktura społeczna</i>	141
9.	Sfera finansów	144

9.1.	Budżet gminy	144
9.2.	Korzystanie ze środków UE.....	148
9.3.	Podsumowanie <i>Sfera finansów</i>	152
10.	Podsumowanie Diagnozy społeczno-gospodarczej	154
11.	Słownik skrótów.....	160
12.	Bibliografia	161
13.	Spis tabel, wykresów i rysunków	165

1. Informacje wstępne

Niniejszy dokument stanowi „Diagnozę społeczno-gospodarczą Gminy Nysa” przygotowaną na potrzeby opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Nysa na lata 2014 – 2023”.

Prezentowana „Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Nysa” stanowi dynamiczną, wieloaspektową i wielowątkową analizę stanu obecnego w Gminie Nysa. Obejmuje ona następujące obszary:

- sfera społeczna
- sfera gospodarcza
- sfera ekologiczna
- sfera kulturowa
- sfera infrastruktury technicznej
- sfera infrastruktury społecznej
- sfera finansów

Dla każdego z powyżej wymienionych obszarów przedstawiono najważniejsze informacje oraz dane statystyczne, obrazujące sytuację w gminie, także na tle powiatu nyskiego, województwa opolskiego oraz kraju. Zróżnicowanie stopnia szczegółowości prezentowanych danych wynika przede wszystkim z różnego stopnia złożoności poszczególnych obszarów problemowych, jak również różnego zakresu dostępnych danych. Założeniem „Diagnozy” było objęcie analizą okresu dziesięcioletniego (tj. lata 2002-2012) w cyklu dwuletnim, co pozwala na zaobserwowanie występujących tendencji i trendów, a także prognozowanie kierunków dalszych zmian. Niezależnie jednak od podjętych wysiłków badawczych, w niektórych przypadkach dane ww. okresie czasowym okazały się nieosiągalne (m.in. z powodu zmiany wzorów składania sprawozdań z działalności poszczególnych instytucji, co skutkowało różnym zakresem i dostępnością danych z poszczególnych lat okresu 2002-2012, czy też różnej cykliczności zbierania danych oraz ich udostępniania przez Główny Urząd Statystyczny). Z tego powodu do niektórych analiz wykorzystano dane z innych okresów czasowych, dążąc jednocześnie do maksymalnie pełnego przedstawienia sytuacji społeczno-gospodarczej gminy.

Każdy obszar „Diagnozy” został przedstawiony w osobnym rozdziale. Dodatkowo, aby ułatwić korzystanie ze zgromadzonego materiału, rozdziały zostały poprzedzone krótkim wstępem. Na końcu każdego z rozdziałów dodano syntetyczne podsumowanie najważniejszych informacji i wniosków dotyczących każdej ze sfer.

„Diagnoza” została wykonana w oparciu o metodę desk research, tj. analizę danych zastanych. Jest to metoda badań społecznych lub marketingowych, która zakłada szczegółową analizę już istniejących i dostępnych danych. Realizacja projektu typu desk research nie jest związana z pozyskiwaniem nowych informacji, a jedynie scaleniem, przetworzeniem i analizą informacji rozproszonych dotychczas wśród rozmaitych źródeł. Zastosowana metoda pozwoliła na zebranie szerokiego spectrum danych dotyczących sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Nysa. Dane te będą stanowiły podstawę do dalszych pogłębionych analiz na etapie formułowania „Strategii Rozwoju Gminy Nysa na lata 2014-2023”.

Na początku opracowania należy podkreślić, że celem niniejszej „Diagnozy” było możliwie jak najszersze przedstawienie sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie Nysa, zaś w przygotowaniu materiału wykorzystano korpus danych, informacji oraz wiadomości pochodzących z różnych źródeł: głównie statystyki publicznej Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych) i Urzędu Miejskiego w Nysie (informacje z poszczególnych wydziałów, jednostek podległych czy spółek gminnych), ale także Urzędu Statystycznego w Opolu, Powiatowego Urzędu Pracy w Nysie oraz Starostwa Powiatowego w Nysie. Wykorzystano również informacje zawarte na stronach internetowych oraz wszelkie dostępne dane w zakresie istotnym z punktu widzenia badania.

Dane zgromadzone w „Diagnozie społeczno-gospodarczej Gminy” Nysa będą stanowiły jedną z podstaw do wyznaczenia kierunków i celów rozwoju w ramach „Strategii Rozwoju Gminy Nysa na lata 2014 – 2023”. Będą one zgodne z celami i zadaniami, wyznaczonymi w dokumentach strategicznych o skali europejskiej, krajowej, ponadregionalnej, regionalnej i lokalnej, m.in.:

1. Poziom europejski:

- a) Strategia „Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” to długookresowy program rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej, obejmujący trzy obszary priorytetowe: wzrost inteligentny (gospodarka oparta na wiedzy i innowacjach), wzrost zrównoważony (gospodarka niskoemisyjna, konkurencyjna, efektywnie korzystająca z zasobów) oraz wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu (wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną). Cele główne, jakie sformułowano w „Strategii Europa 2020”, obejmują: osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75%, poprawę warunków prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20%, podniesienie poziomu wykształcenia i wspieranie włączenia społecznego. W cele te wpisują się inicjatywy przewodnie (tj.: Unia Innowacji, Mobilna młodzież, Europejska agenda cyfrowa, Europa efektywnie korzystająca z zasobów, Polityka przemysłowa w erze globalizacji, Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia, Europejski program walki z ubóstwem), a także 10 zintegrowanych wytycznych (stanowiących podstawę opracowania krajowych programów reform)¹.

2. Poziom krajowy:

- a) „Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności, (DSRK 2030). Wypracowany w DSRK model rozwoju (tj. *poprawy jakości życia Polaków dzięki stabilnemu wysokiemu wzrostowi gospodarczemu, który pozwoli na modernizację kraju*), opiera się na współzależnych zasadach solidarności pokoleniowej, terytorialnej i innowacyjnej, a jego osiągnięcie uwarunkowano trzema filarami zadaniowymi: innowacyjności (modernizacji), terytorialnie zrównoważonego rozwoju (dyfuzji) oraz efektywności (sprawne państwo). W oparciu o raport „Polska 2030” wyznaczono strategiczne cele rozwojowe Polski, skupione wokół 10 wyzwań: wzrostu konkurencyjności, sytuacji demograficznej, wysokiej aktywności pracy oraz adaptacyjności zasobów pracy, odpowiedniego podziału infrastruktury, bezpieczeństwa energetyczno-klimatycznego, gospodarki opartej na wiedzy i rozwoju kapitału intelektualnego, solidarności i spójności regionalnej, poprawy spójności społecznej, spójnego państwa oraz wzrostu kapitału społecznego Polski. Oprócz ogólnego wskazania kierunków rozwoju, w ramach dokumentu DSRK przedstawiono także konieczne do podjęcia działania: 25 kluczowych decyzji oraz 100 kluczowych projektów, których podjęcie i realizacja będą warunkować powodzenie w osiągnięciu celu głównego².
- b) „Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo” (SRK 2020). Dokument o charakterze średniookresowym wyznacza cele i kierunki stabilnego rozwoju kraju w dziesięcioletniej perspektywie. Strategiczne zadania państwa wyznaczono w ramach 3 głównych obszarów strategicznych: sprawne i efektywne państwo, konkurencyjna gospodarka oraz spójność społeczna i terytorialna³. Realizacja celów

¹ „Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”, http://www.mg.gov.pl/files/upload/8418/EUROPA_PL.pdf (26.09.2013)

² *Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności*, <http://zds.kprm.gov.pl/dlugookresowa-strategia-rozwoju-kraju> (26.09.2013)

³ „Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo”, http://www.mrr.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_rozwoju/SRK_2020/Documents/Strategia_Rozwoju_Kraju_2020.pdf (26.09.2013)

rozwojowych SRK 2020 będzie następowała w wyniku działań podejmowanych w ramach 9 strategii zintegrowanych. Każda ze strategii zawiera wyznaczone cele i główne kierunki działań (zgodnie z obszarem, którego dotyczy), służące realizacji SRK 2020 oraz DSRK 2030:

- „Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki Dynamiczna Polska 2020” (SIEG; opracowana przez Ministerstwo Gospodarki)
  - „Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego” (SRKL; opracowana przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej)
  - „Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku z perspektywą do 2030 roku” (SRT; opracowana przez Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej)
  - „Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” (BEiŚ; opracowana przez Ministerstwo Gospodarki)
  - „Strategia Sprawne Państwo 2020” (SSP; opracowana przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji)
  - „Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020” (SRKS; opracowana przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego)
  - „Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie” (KSRR; opracowana przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego)
  - „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa” (SZRWRiR; opracowana przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi)
  - „Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022” (SRSB RP; opracowana przez Ministerstwo Obrony Narodowej)
- c) „Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,” w której przedstawiono wizję przestrzennego zagospodarowania Polski w 2030 roku, opierającą się na 5 cechach: konkurencyjności i innowacyjności, bogactwie i różnorodności biologicznej, bezpieczeństwie, spójności wewnętrznej i ładzie przestrzennym⁴.
- d) „Założenia Krajowej Polityki Miejskiej do roku 2020” określającej cel strategiczny działań jako wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do kreowania wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy oraz poprawy jakości życia mieszkańców⁵.
- e) „Polityka Transportowa Państwa na lata 2006-2025” zakładająca zdecydowaną poprawę jakości systemu transportowego i jego rozbudowę zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju⁶.

3. Poziom ponadregionalny:

- a) „Strategia Rozwoju Polski Zachodniej” – inicjatywa „Polska Zachodnia 2020” obejmuje województwa: zachodniopomorskie, lubuskie, wielkopolskie, dolnośląskie oraz opolskie, które wspólnie opracowały listę celów ważnych z punktu widzenia rozwoju zachodniej części kraju. Strategia koncentruje się na działaniach międzywojewódzkich i – z założenia – pomija problemy jednostkowe. Międzywojewódzkie i ponadregionalne cele szczegółowe rozwoju Polski Zachodniej obejmują zagadnienia: stanu bezpieczeństwa energetycznego i środowiskowego (w tym powodziowego), spójności i dostępności terytorialnej regionu w układzie międzyregionalnym, społeczeństwa informacyjnego, sieci współpracy ośrodków naukowo-technicznych i akademickich oraz gospodarki opartej na wiedzy, rozwoju sieci

⁴http://www.mrr.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_przestrzenna/KPZK/Aktualnosci/Documents/KPZK2030.pdf (26.09.2013)

⁵http://www.mrr.gov.pl/aktualnosci/polityka_rozwoju/Documents/Zalozenia_KPM_20_lipca_po_uwagach_MMN.pdf (26.09.2013)

⁶ <http://www.transport.gov.pl/files/0/1795243/PolitykaTransportowaPastwanalata20062025Rzdowa.pdf> (26.09.2013)

odrzańskiej, rozwoju funkcji metropolitalnych w ośrodkach miejskich, wspólnego produktu turystycznego oraz nowej jakości współpracy transgranicznej⁷.

4. Poziom wojewódzki:

- a) „Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.” W oparciu o zdiagnozowane wyzwania rozwojowe sformułowano 10 celów strategicznych dla rozwoju województwa opolskiego: konkurencyjny i stabilny rynek pracy, aktywna społeczność regionalna, innowacyjna i konkurencyjna gospodarka, dynamiczne przedsiębiorstwa, nowoczesne usługi oraz atrakcyjna oferta turystyczno-kulturalna, dobra dostępność rynków pracy, dóbr i usług, wysoka jakość środowiska, konkurencyjna aglomeracja opolska, ośrodki miejskie biegunami wzrostu oraz wielofunkcyjne obszary wiejskie. Każdy ze sformułowanych celów strategicznych zawiera w sobie cele operacyjne (łącznie 36), wyznaczające kierunki konkretnych działań podejmowanych dla realizacji SRWO⁸.

5. Poziom powiatowy:

- a) „Strategia Rozwoju Wspólnoty Międzygminno-Powiatowej Ziemi Nyskiej na lata 2004-2015” obejmuje 7 celów strategicznych oraz cele operacyjne i projekty skierowane na realizację konkretnych zadań. W ramach celów szczegółowych wysiłki władz powiatowych koncentrować powinny się wokół zagadnień związanych z rozwojem potencjału gospodarczego i aktywizacji rynku pracy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej i społecznej, rozwoju turystyki, wykorzystania potencjału rolnictwa, modernizacji obszarów wiejskich, rozwoju potencjału kulturowego i edukacyjnego oraz rozwoju współpracy międzyregionalnej i transgranicznej⁹.

⁷[http://polskazachodnia2020.pl/attachments/article/14/Założenia%20Strategii%20PL%20Zach_%20ostateczna%20wersja.pdf](http://polskazachodnia2020.pl/attachments/article/14/Za%C5%82o%C5%BCzenia%20Strategii%20PL%20Zach_%20ostateczna%20wersja.pdf) (26.09.2013)

⁸ http://umwo.opole.pl/docs/srwo_do_2020_x_zal_do_uch.pdf (26.09.2013)

⁹ http://www.powiat.nysa.pl/files/editor/Strategia_Rozwoju_Wspolnoty_Miedzygminno_-_Powiatowej_Ziemi_Nyskiej_na_lata_2004-2015.pdf (26.09.2013)

2. Charakterystyka ogólna gminy

2.1. Położenie i powierzchnia

Gmina Nysa położona jest w centrum powiatu nyskiego, w zachodniej części województwa opolskiego. Graniczy z gminami: Korfantów, Głuchołazy, Otmuchów, Pakosławice i Łambinowice oraz powiatem prudnickim (gmina Prudnik), zaś miasto Nysa jest jednocześnie stolicą powiatu nyskiego i siedzibą władz powiatowych. Miasto Nysa pełni także funkcję ukształtowanego ośrodka subregionalnego województwa opolskiego – jest jednym z dwóch (obok Brzegu) ośrodków społeczno-gospodarczych strefy zachodniej Opolszczyzny¹⁰.

Rysunek 1. Podział administracyjny – położenie gminy Nysa w powiecie nyskim.

Źródło: www.odnowawsi.eu/serwis/index.php?id=145&idd=72 (01.08.2013)

Gmina Nysa położona jest na obszarze 21.767 ha (218 km²), co stanowi 17,8% powierzchni powiatu nyskiego. Gminę tworzy 26 sołectw: Biała Nyska, Domaszkowice, Głębinów, Goświnowice, Hajduki Nyskie, Hanuszów, Iława, Jędrzychów, Kępnica, Konradowa, Koperniki, Kubice, Lipowa, Morów, Niwnica, Podkamień, Przełęk, Radzikowice, Regulice, Rusocin, Sękowice, Siostrzechowice, Skorochów, Wierzbicice, Wyszków Śląski oraz Złotogłowice.

¹⁰K. Heffner, „Raport Regionalny Województwo Opolskie”, Opole 2011, s. 26-27, 32-33.

2.2. Rys historyczny¹¹

Nysa, miasto położone w rozwidleniu Nysy Kłodzkiej i Białej Głuchofaskiej, swoją nazwę zawdzięcza rzece, nad którą leży. Najstarsze informacje o mieście pochodzą z kroniki czeskiej Kosmasa, gdzie pod rokiem 991 zawarto adnotację o nazwie *Niza*. Podobną formę, *Niza*, ma zapis w dokumencie cesarza Ottona I z 1000 roku. Kronikarz Thietmar na przełomie X i XI wieku wymienił nazwę *Nice*, zaś w Księdze henrykowskiej z XIII wieku pojawiała się nazwa *Nyza*.

Historia osadnictwa na terenie dzisiejszej gminy Nysa sięga paleolitu środkowego, około 90-40 tys. lat p.n.e. Przypuszcza się, że osada przedlokacyjna tworzyła się już we wczesnym średniowieczu – przebiegał tędy podsudecki szlak handlowy. Za panowania Bolesława Krzywoustego w Nysie, należącej do kasztelanii otmuchowskiej, wzniesiono warownię, zaś książe opolski Jarosław, biskup wrocławski przekazał ziemię nyską diecezji wrocławskiej.

Lokacja Nysy nastąpiła w latach 1207-1223 na prawie flamandzkim. Została dokonana przez Wawrzyńca, biskupa wrocławskiego, który nadał wójtowi miasta prawo sprowadzania nowych osadników. W 1290 roku książę Henryk IV Probus swoim testamentem przekazał biskupom wrocławskim pełnię władzy książęcej w kasztelanii otmuchowsko-nyskiej. Tym samym powstało udzielne księstwo biskupie ze stolicą w Nysie. W 1308 roku nastąpiła lokacja miasta na prawie magdeburskim, jednak już w 1310 roku przywrócono prawo flamandzkie.

W wyniku wojny o koronę czeską i Śląsk (w 1469 roku król węgierski Maciej Korwin zajął Śląsk, walcząc z królem czeskim, Janem z Podiebradów, po którego śmierci w 1471 roku tron czeski objął Władysław Jagiellończyk), w latach 1474-1490 nyskie księstwo biskupie, razem z całym Śląskiem przypadło dożywotnio królowi Węgier, Maciejowi Korwinowi, a Nysa była miejscem rokowań pokojowych. Po śmierci Macieja Korwina tron węgierski objął Władysław Jagiellończyk, a Śląsk (razem z Nysą) wrócił do Czech. W 1526 roku, po bezpotomnej śmierci Ludwika Jagiellończyka, króla Czech i Węgier, na mocy podpisanych w 1515 roku układów o przeżycie między Jagiellończykami a Habsburgami, Królestwo Czeskie, wraz ze Śląskiem i Nysą znalazło się w rękach austriackich Habsburgów.

Nysa była wielokrotnie areną działań prowadzonych w trakcie wojny trzydziestoletniej (lata 1618-1648) i wojen śląskich. Ostatecznie, król pruski Fryderyk II Wielki uzyskał od austriackiej cesarzowej Marii Antoniny zgodę na odstąpienie Dolnego Śląska (w tym Nysy) i w 1742 roku tereny księstwa nyskiego zostały częścią Królestwa Prus. W 1807 roku Nysę oblegały wojska napoleońskie pod dowództwem generała Vandamme'a – akcja zakończyła się kapitulacją twierdzy, wysoką kontrybucją i wysokimi kosztami wykupu dzwonów, a załoga okupantów opuściła miasto dopiero w 1808 roku. Istnienie nyskiego księstwa biskupiego zakończone zostało sekularyzacją dóbr kościelnych wprowadzoną przez władze pruskie w 1810 roku. Biskupi zachowali jednak tytuł książęcy, a ich ostatni przedstawiciel, książę biskup Adolf Bertram, zmarł w Jaworniku (Republika Czeska) w 1945 roku.

Podczas wojny prusko-duńskiej w 1864 roku w Nysie urządzono obóz dla jeńców duńskich, zaś podczas wojny prusko-francuskiej w latach 1870-1871 – obóz dla jeńców francuskich. Również w trakcie I wojny światowej w Nysie zorganizowany został obóz jeniecki, w którym umieszczano oficerów rosyjskich, angielskich, francuskich i rumuńskich, a 1921 roku – uczestników III powstania śląskiego. Od 1871 roku tereny Nysy weszły w skład Cesarstwa Niemieckiego, a następnie Republiki Weimarskiej (1919-1933) oraz III Rzeszy (1933-1945). W 1945 roku po zdobyciu twierdzy Nysa przez armię radziecką, władzę z ich rąk zaczęły przejmować władze polskie.

¹¹ Na podstawie: „*Nysa. Miasto-Twierdza. Fortyfikacje nyskie transgranicznym dziedzictwem kulturowym*”, Nysa 2008.

3. Sfera ekologiczna

Niniejszy rozdział zawiera informacje dotyczące sfery ekologicznej w gminie Nysa. Obejmuje on kwestie związane ze środowiskiem naturalnym, zasobami naturalnymi, obszarami chronionymi oraz ochroną środowiska i gospodarką odpadami.

W pierwszym podrozdziale przedstawiono charakterystykę ukształtowania terenu gminy (tj. środowisko fizyczno-geograficzne, rzeźbę terenu, typy krajobrazu, faunę i florę), klimat, gleby i sieć rzeczna, drugi poświęcono gruntom leśnym oraz surowcom naturalnym. Trzeci podrozdział przedstawia informacje dotyczące obszarów chronionych i terenów zielonych na obszarze gminy, zaś czwarty poświęcony jest problematyce ochrony środowiska i gospodarki odpadami, ze szczególnym uwzględnieniem Regionalnego Centrum Gospodarki Odpadami w Domaszkowicach.

3.1. Środowisko naturalne

3.1.1. Ukształtowanie terenu

Środowisko fizyczno-geograficzne¹²

Obszar gminy Nysa jest bardzo zróżnicowany pod względem fizjograficznym. Zgodnie z regionalizacją fizyczno-geograficzną Jerzego Kondrackiego, gmina umiejscowiona jest w następujących jednostkach fizyczno-geograficznych:

- 1) Podprowincja – 318. Niziny Środkowopolskie
  - A. Makroregion – 318.5 Nizina Śląska
Mezoregiony:
318.54 Dolina Nisy Kłodzkiej
318.58 Płaskowyż Głubczycki
318.53 Równina Wrocławska
Mikroregion 318.533 Równina Grodkowska
- 2) Podprowincja – 332. Sudety z Przedgórzem Sudeckim
  - A. Makroregion – 322.1 Przedgórze Sudeckie
Mezoregiony:
332.16 Obniżenie Otmuchowskie
332.17 Przedgórze Paczkowskie

Obszar gminy Nysa należy do dwóch makroregionów geograficznych: Niziny Śląskiej i Przedgórze Sudeckiego, charakteryzując się przejściowością środowiska przyrodniczego pomiędzy strefą Sudetów wschodnich a Niziną Śląską w wielu jego elementach: rzeźby terenu, budowy geologicznej i hydrologicznej, gleby, warunków klimatycznych, krajobrazu czy szaty roślinnej.

Środowisko geograficzne obu makroregionów nie jest jednorodne. Obszar Niziny Śląskiej na terenie gminy obejmuje 3 mezoregiony: Dolinę Nisy Kłodzkiej, Płaskowyż Głubczycki i Równinę Wrocławską. Mezoregion Dolina Nisy Kłodzkiej rozciąga się na wschód, a następnie północny wschód od miasta Nysa. Płaskowyż Głubczycki związany jest z utworami lessowymi i lessopodobnymi, na których wykształciły się dobrej jakości gleby. Typowy krajobraz Płaskowyżu charakteryzuje się znacznymi terenami użytków rolnych na falistym i pagórkowym terenie, różnicowanymi przez nieliczne wąskie

¹² Za: „*Walory przyrodnicze miasta i Gminy Nysa*”, Katedra Ochrony Powierzchni Ziemi Uniwersytetu Opolskiego”, Uniwersytet Opolski, Opole 1999.

doliny rzeczne o stromych skarpach. Trzeci mezoregion, Równina Grodkowska, będąca częścią Równiny Wrocławskiej, obejmuje tereny wysoczyzny morenowej z kemami o zróżnicowanej rzeźbie. Dla tej równiny charakterystyczne są szerokie pagórkowate formy, przecinane dolinami drobnych cieków wodnych.

W makroregionie *Przedgórze Sudeckiego* wyróżnione są dwa mezoregiony: Przedgórze Paczkowskie i Obniżenie Otmuchowskie. Przedgórze Paczkowskie zbudowane jest z granitów, pokrytych żwirami i piaskami osadzonymi w wyniku wycofywania się lodowca. Obniżenie Otmuchowskie jest zapadliskiem tektonicznym wykorzystywanym przez rzekę Nysę Kłodzką w jej środkowym biegu.

Rzeźba terenu i typy krajobrazów¹³

Na obszarze gminy Nysa wyróżniane są 3 strefy geomorfologiczne: Dolina Nysy Kłodzkiej z ujściem Białej Głuchołaskiej, granitowe pogórze w południowo-zachodniej części gminy oraz wysoczyzny polodowcowe w północnej i wschodniej części gminy.

Rzeźba terenu współczesnej gminy Nysa jest wynikiem zachodzących procesów orogenezy Sudetów, procesów tektonicznych, glacialnych, fluwioglacialnych, peryglacialnych, eolicznych, erozji oraz akumulacji rzecznej i antropogenicznych. Najistotniejsze procesy rzeźbotwórcze zachodziły w czwartorzędzie, w plejstocenie (procesy nasuwania się lodowca i procesy peryglacialne) oraz w trzeciorzędzie, w orogenezie (wypiętrzanie się Sudetów i ruchy tektoniczne na przedpolu gór), doprowadzając do powstania zróżnicowanego rysu geomorfologicznego gminy Nysa.

Do najciekawszych form geomorfologicznych na terenie gminy należą: dolina rzeczna Nysy Kłodzkiej, dolina rzeczna Białej Głuchołaskiej, ostańce granitowe, kemy i tarasy kemowe, moreny denne, sandry marginalne, moreny końcowe recesyjne i martwego lodu, pokrywy lessowe oraz krawędzie dolin rzecznych.

Fauna i flora¹⁴

Na terenie gminy Nysa do obszarów cennych florystycznie zalicza się południowe obrzeża Jeziora Nyskiego, kompleks leśny Przyłęk, stawy w Konradowej i zachodnią część parku miejskiego w Nysie.

Wśród roślin chronionych ściśle¹⁵ na obszarze gminy występują: kotewka orzech wodny, cis pospolity, wawrzynek wilczczyko, paprotka zwyczajna, porzeczka czarna, kruszyna pospolita, pierwiosnek wyniosły, śniadek baldaszkowaty, śnieżyca wiosenna, centuria pospolita, śnieżyczka przebiśnieg oraz listera jajowata.

Do roślin chronionych częściowo¹⁶ zalicza się: bluszcz pospolity, grąźel żółty, kocanki piaszkowe oraz konwalię majową, natomiast do roślin rzadkich: paprotnicę kruchą, zanokcicę skalną, kokorycz wątlą, łuskiewnik różowy, nawalnik brzegowy, lepiężnik różowy, lepiężnik biały, ponikło igłowate oraz ciborę brunatną.

W gminie dominuje krajobraz rolniczy, wśród zbiorowisk roślinnych najczęściej spotykane są zbiorowiska łąkowe oraz leśne (w południowej i wschodniej części gminy). W zbiorowiskach leśnych dominują lasy liściaste, a w szczególności grądy środkowoeuropejskie z grabami zwyczajnymi i dębami szypułkowymi. Rzadko występują lasy typu łęg jesionowo-olszowy z dominującą olszą czarną (okolice Przetęka) czy łęg jesionowo-wiązowy z dominującym jesionem. Wśród zbiorowisk wodnych

¹³ Za: „*Walory przyrodnicze miasta i Gminy Nysa*, Katedra Ochrony Powierzchni Ziemi Uniwersytetu Opolskiego”, Uniwersytet Opolski, Opole 1999.

¹⁴ Jw.

¹⁵ Na podstawie: *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin*, Dz. U. poz. 81, 20.01.2012 r.

¹⁶ Jw.

najczęściej spotykane są zespoły rzęsy wodnej i spirodeli wielokorzeniowej, a w okolicy Konradowej występują zespoły rdestnicy pływającej, moczarki kanadyjskiej, żabiścieka pływającego czy kotewki orzecha wodnego.

Na terenie gminy stwierdzono występowanie 170 gatunków zwierząt chronionych: 4 gatunki bezkręgowców, 1 gatunek smoczkoustych, 6 gatunków ryb, 12 gatunków płazów, 5 gatunków gadów, 122 gatunki ptaków lęgowych i 20 gatunków ssaków. Najważniejszymi ostojami fauny w gminie Nysa są: Jezioro Nyskie (ostoja ptaków wodnych i błotnych, teren włączony do obszaru NATURA 2000), stawy w Domaszkowicach (miejsce gniazdowania ptaków wodno-błotnych, a także występowania rzekotek i zaskrońców), stawy w Konradowej (obszar gniazdowania ptaków wodno-błotnych oraz występowania traszek, rzekotek drzewnych i zaskrońców), Dolina Nysy Kłodzkiej i Białej Głuchołaskiej (ważne korytarze ekologiczne, będące siedliskiem rzadkich gatunków, np. minogi, strzebli potokowej, zimorodków czy wydr), Las Domaszkowicki (z wykształconą tzw. strefą wnętrza lasu) oraz obszar Fortów Nyskich¹⁷, m.in. Fort Prusy (największe w województwie opolskim miejsce zimowania nietoperzy, w tym także gatunków wpisanych do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt).

3.1.2. Klimat¹⁸

Klimat w gminie Nysa jest przejściowy, kontynentalno-morski, kształtowany przez masy powietrza napływające z Oceanu Atlantyckiego lub Wschodniej Europy i Azji. Obszar gminy należy do cieplejszych w Polsce, charakteryzując się: przewagą wpływów oceanicznych, mniejszymi od przeciętnych amplitudami temperatur, wczesną wiosną, długim ciepłym latem, łagodną i krótką zimą oraz opadami malejącymi w kierunku centrum kraju. Reprezentatywne dla Nysy są dane charakteryzujące klimatyczny rejon dolnośląski (na podstawie wartości z lat 1951-1980):

- Średnia temperatura roczna wynosi około 8,2^oC; w tym stycznia -1,9^oC, a lipca 17,8^oC;
- Średnia liczba dni przymrozkowych wynosi 86, dni mroźnych – 29, a dni ciepłych – 250;
- Przedwiośnie trwa średnio 34 dni, wiosna – 65 dni, lato – 93 dni, jesień – 68 dni, przedzimie – 57 dni, a zima – 64 dni;
- Suma rocznych opadów wynosi 600-700 mm, w tym w okresie listopad-kwiecień około 200-250 mm, a w okresie maj-czerwiec 400-450 mm; pokrywa śnieżna utrzymuje się około 45-65 dni, a jej grubość wynosi średnio 15-20 cm;
- Średnia liczba dni pogodnych wynosi 41, a pochmurnych 118. Mgła pojawia się przez około 50 dni w roku, a mgła całodzienna występuje przez 3-5 dni w roku;
- Usłonecznienie przekracza 1400 godzin w roku;
- Liczba dni z burzą w ciągu roku wynosi średnio 20;
- Wiatry wieją najczęściej z sektorów: północnego, zachodniego i południowego, ich średnia prędkość wynosi około 3,3 m/s. Średnia liczba dni z wiatrem bardzo silnym wynosi 2 w roku, z wiatrem silnym 20-30 dni, a cisza i słaby wiatr występują przez około 60% dni w roku;
- Okres wegetacyjny trwa przeciętnie 226 dni.

¹⁷ Za: GDOS, *Raport z przebiegu I spotkania dyskusyjnego Zespołu Lokalnej Współpracy dla opracowania projektu zadań ochronnych obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Forty Nyskie PLH 160001*; Plany Zadań Ochronnych Natura 2000

(http://www.gdos.gov.pl/files/PZO/RafalMichalak/Opole/Forty_Nyskie_PLH160001/raport-i-spotkanie_FortyNyskie.pdf; 19.10.2013).

¹⁸ Za: *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nysa*, REGIOPLAN Sp. z o.o., Wrocław 2009; *Prognoza skutków ustaleń oddziaływania na środowisko Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nysa*, REGIOPLAN Sp. z o.o., Wrocław 2009.

3.1.3. Gleby¹⁹

Występowanie profilów glebowych o określonym składzie mineralnym i właściwościach glebowych związane jest z budową geologiczno-morfologiczną regionu, rodzajem skały macierzystej, klimatem i szatą roślinną. Z uwagi na zróżnicowanie wyżej wymienionych uwarunkowań na terenie gminy Nysa powstały różnorodne typy gleb. Główne typy i podtypy gleb występujących na tym obszarze obejmują: gleby litogeniczne, gleby autogeniczne (czarnoziemy zdegradowane, gleby szarobrunatne, brunatne właściwe, brunatne kwaśne, płowe), gleby semihydrogeniczne (gleby opadowo-glejowe i gruntowo-glejowe) oraz gleby hydrogeniczne (gleby aluwialne mad rzecznych).

Natomiast do dominujących utworów glebowych na terenie gminy Nysa zalicza się:

- Gleby pyłowe: pyły zwykłe, pyły ilaste oraz utwory lessowe i utwory pyłowe różnej genezy;
- Mady rzeczne: mady rzeczne ciężkie, mady rzeczne średnie;
- Gleby piaskowe: piaski gliniaste lekkie, piaski gliniaste mocne;
- Gleby gliniaste: gliny lekkie pylaste.

Grunty orne gminy Nysa posiadają znaczną wartość produkcyjną: 59,23% gruntów ornich położonych jest na glebach bardzo dobrych i dobrych (klasy bonitacyjne I-III, w tym klasa bonitacyjna I – 1 ha, klasa bonitacyjna II – 1058 ha, klasa bonitacyjna IIIa – 3512 ha, klasa bonitacyjna IIIb – 2851ha). Jedynie 7,06% gruntów ornich stanowią gleby słabe i bardzo słabe (V klasa bonitacyjna – 766 ha, VI klasa bonitacyjna – 118 ha). Udział gruntów ornich położonych na glebach średnich wynosi 33,71% (klasa bonitacyjna IVa – 2959 ha, klasa bonitacyjna IVb – 1265 ha). W przypadku użytków rolnych w klasach bonitacyjnych od I do III znajduje się 62,34% ogółu użytków rolnych; w IV klasie bonitacyjnej – 31,62%, a w V-VI klasie bonitacyjnej – 6,04%.

3.1.4. Sieć rzeczna²⁰

Cały obszar gminy Nysa należy do zlewni rzeki Nysy Kłodzkiej. System hydrograficzny gminy jest niesymetryczny, zdecydowanie dominują w nim dopływy prawostronne (część południowa) nad lewostronnymi (część północna). Dopływy prawostronne mają charakter rzek górsko-nizinnych, zaś dopływy lewostronne Nysy Kłodzkiej to rzeki nizinne. Kierunek ułożenia cieków prawostronnych jest południkowy – rzeki spływają od Gór Opawskich do doliny Odry. Do najważniejszych rzek przepływających przez teren gminy Nysa należą:

- Nysa Kłodzka – swój początek bierze w Masywie Śnieżnika, na wysokości około 920 m. n.p.m. Na teren gminy wypływa z Jeziora Nyskiego, zgodnie z kierunkiem przepływu zachód-wschód, płynąc wspomnianym w analizie geomorfologicznej zapadliskiem tektonicznym. Na obszarze gminy Nysa Kłodzka jest już rzeką niziną, całkowicie uzależnioną od zrzutów wody z Jeziora Nyskiego i Otmuchowskiego. Charakteryzuje się bardzo dużymi amplitudami przepływów niskich i wysokich, co świadczy o jej gwałtowności. Stan maksymalny Nysy Kłodzkiej został

¹⁹ Za *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nysa*, REGIOPLAN Sp. z o.o., Wrocław 2009; *Prognoza skutków ustaleń oddziaływania na środowisko Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nysa*, REGIOPLAN Sp. z o.o., Wrocław 2009.

²⁰ Za: *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nysa*, REGIOPLAN Sp. z o.o., Wrocław 2009; *Prognoza skutków ustaleń oddziaływania na środowisko Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nysa*, REGIOPLAN Sp. z o.o., Wrocław 2009. M. Wiatrowski, C. Rosik-Dulewska, *Stan obecny i możliwości rozwoju energetyki wodnej w województwie opolskim, Woda-Środowisko-Obszary wiejskie*, 2012 (IV-VI): t. 12 z. 2 (38), s. 317-327.

osiągnięty podczas powodzi z lipca 1997 roku, gdy wynosił 687 cm (10/11.07.1997), a maksymalny przepływ osiągnął 1500 m³/s. Na Nysie Kłodzkiej na terenie gminy zlokalizowane są dwie elektrownie wodne: zbiornikowa Zbiornik Nysa (Głębinów) oraz przepływowa Nysa.

- Biała Głuchołaska – bierze początek w górach Jeseníkach w Republice Czeskiej, na wysokości około 830 m. n.p.m. Na teren gminy Nysa Biała Głuchołaska wpływa w okolicy Przetęku, kończąc swój bieg w Jeziorze Nyskim. Rzeka ma charakter typowo górski, charakteryzując się gwałtownością wezbrań i znaczną zmiennością przepływów. Biała Głuchołaska stanowi źródło wody pitnej dla mieszkańców miasta Nysa (ujęcie w Białej Nyskiej).
- Kamienica – rzeka mająca początek w okolicach Starego Lasu, na wysokości około 280 m. n.p.m., do Nysy Kłodzkiej wpływa w okolicach Wyszkowa. Przez teren gminy Nysa płynie wąską doliną o wysokich walorach przyrodniczych (odcinek Niwnica-Hajduki Nyskie). Rzeka Kamienica charakteryzuje się deszczowo-śnieżnym systemem zasilania, wartkim przepływem i znacznymi wahaniami przepływających wód.
- Ścinawa Niemodlińska – rzeka mająca źródła na południe od wsi Mieszkowice, na wysokości 290 m n.p.m. Do Nysy Kłodzkiej wpływa na południe od Lewina Brzeskiego. Jest prawym dopływem Nysy Kłodzkiej.
- Mora – prawy dopływ Nysy Kłodzkiej o źródłach na terenie Republiki Czeskiej, w północno-wschodnim krańcu Gór Żłoty, na wysokości około 502 m n.p.m. Rzeka uchodzi do Jeziora Nyskiego w pobliżu wsi Sistrzechowice.
- Cielnica – ciek wodny mający źródła na terenie gminy Otmuchów (okolice Starowic, Nieradowic i Siedlec). Jest jednym z niewielu na obszarze gminy Nysa lewostronnych dopływów Nysy Kłodzkiej. Cielnica płynie równolegle do Nysy Kłodzkiej, wpływając do niej w gminie Skoroszyce. Rzeka charakteryzuje się mniejszą gwałtownością wezbrań i mniejszą różnicą przepływów w sezonie niż południowe dopływy Nysy Kłodzkiej.

Oprócz wskazanych powyżej głównych rzek, sieć rzeczną na terenie gminy Nysa tworzą także mniejsze rzeki i ciek wodne, jak wspomniano na początku – zwłaszcza prawostronne.

3.2. Zasoby naturalne

Grunty leśne na terenie gminy Nysa zajmują 2.024,2 ha (GUS, 2012) – ich powierzchnia zwiększyła się od 2002 roku o 139,7 ha. Grunty leśne zlokalizowane są głównie na obszarach wiejskich (1.980,3 ha, tj. 97,8% ogółu gruntów leśnych w gminie). Zdecydowaną większość stanowią grunty leśne publiczne, zajmujące obszar 1.796,4 ha, tj. 88,7% ogółu gruntów leśnych (GUS, 2012). Powierzchnia ta zwiększyła się od 2002 roku o 119,2 ha. W przypadku gruntów leśnych publicznych na obszarach wiejskich odnotowano zwiększenie powierzchni o 118,1 ha, zaś w przypadku miasta – o 1,1 ha. Zdecydowaną większość gruntów leśnych publicznych stanowią grunty należące do Skarbu Państwa (1.727,6 ha w 2012 roku), pozostające w zarządzie Lasów Państwowych (1.798,5 ha w 2012 roku).

W przypadku gruntów leśnych prywatnych na przestrzeni lat 2002-2012 odnotowano niewielki wzrost powierzchni (o 20,5 ha), przy czym ich udział w ogóle gruntów leśnych gminy Nysa kształtuje się na poziomie 12,7%.

Tabela 1. Grunty leśne na terenie gminy Nysa, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2002
powierzchnia gruntów leśnych – ogółem (ha)								
Gmina Nysa	1.884,5	1.972,5	1.989,8	2.017,5	2.030,2	2.025,2	2.024,2	7,4%
miasto	40,0	38,0	41,0	41,1	43,9	43,9	43,9	9,7%
obszar wiejski	1.844,5	1.934,5	1.948,8	1.976,4	1.986,3	1.981,3	1.980,3	7,4%
grunty leśne publiczne ogółem								
Gmina Nysa	1.677,2	1.765,1	1.782,4	1.786,6	1.804,4	1.799,4	1.796,4	7,1%
miasto	40,0	38,0	41,0	41,1	41,1	41,1	41,1	2,7%
obszar wiejski	1.637,2	1.727,1	1.741,4	1.745,5	1.763,3	1.755,3	1.755,3	7,2%
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa								
Gmina Nysa	1.605,2	1.691,6	1.713,7	1.717,8	1.735,6	1.730,6	1.727,6	7,6%
miasto	2,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	-5,0%
obszar wiejski	1.603,2	1.691,6	1.713,6	1.717,7	1.735,5	1.730,5	1.727,5	7,7%
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych								
Gmina Nysa	1.560,2	1.649,6	1.671,6	1.684,7	1.708,5	1.708,5	1.708,5	9,5%
miasto	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
obszar wiejski	1.560,2	1.649,6	1.671,6	1.684,7	1.708,5	1.708,5	1.708,5	9,5%
grunty leśne prywatne								
Gmina Nysa	207,3	207,4	207,4	230,9	225,8	225,8	227,8	9,9%
miasto	0,0	0,0	0,0	0,0	2,8	2,8	2,8	2,8%
obszar wiejski	207,3	207,4	207,4	230,9	223,0	223,0	225,0	8,5%

Źródło: BDL/GUS.

Lasy zajmują powierzchnię 1.996,7 ha gminy Nysa (GUS, 2012). Ich obszar zwiększył się w porównaniu do 2002 roku o 133,0 ha, w tym o 3,9 ha na obszarze miejskim gminy i o 129,1 ha na obszarach wiejskich. Zdecydowana większość lasów w gminie Nysa to lasy publiczne, które zajmują powierzchnię 1.768,9 ha, tj. 88,6% obszarów leśnych (GUS, 2012). Większość lasów publicznych stanowią lasy Skarbu Państwa (1.700,1 ha), pozostające w zarządzie Lasów Państwowych (1.681 ha). Powierzchnia lasów prywatnych w gminie Nysa wynosi 227,8 ha, w tym 225 ha na obszarach wiejskich i 2,8 ha w obrębie miasta (GUS, 2012).

Tabela 2. Lasy na terenie gminy Nysa, lata 2002-2012.

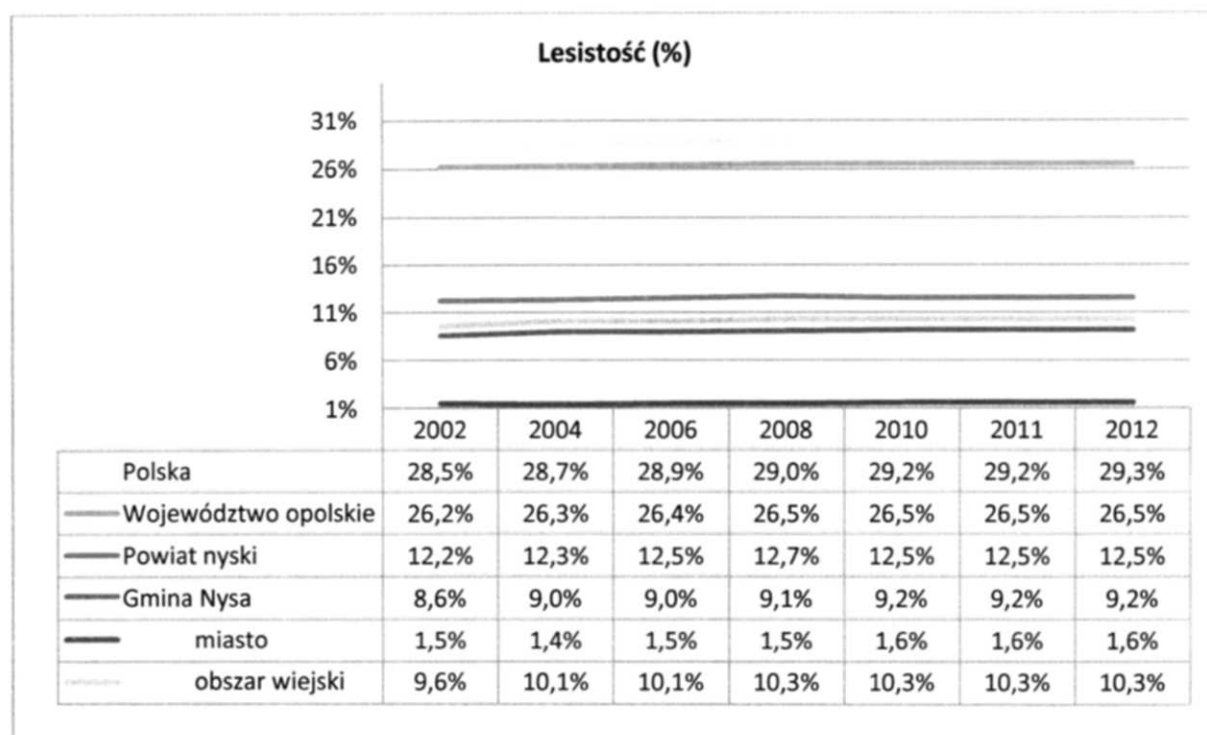
	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2002
las ogółem								
Gmina Nysa	1.863,7	1.951,4	1.967,5	1.990,5	2.003,0	1.998,0	1.996,7	7,1%
miasto	40,0	38,0	41,0	41,1	43,9	43,9	43,9	9,75%
obszar wiejski	1.823,7	1.913,4	1.926,5	1.949,4	1.959,1	1.954,1	1.952,8	8,5%

Źródło: BDL/GUS.

Lesistość gminy od 2004 roku kształtuje się na poziomie około 9%. Lesistość miasta Nysy wynosi 1,6%; zaś na terenach wiejskich jest zdecydowanie wyższa i osiąga wartość 10,3% (GUS, 2012). O stosunkowo niskim poziomie lesistości gminy wnioskować można na podstawie porównania z lesistością całego kraju czy województwa opolskiego, gdzie odsetek gruntów leśnych wynosi odpowiednio 29,3% i 26,5%. Również w powiecie nyskim notuje się wyższy poziom lesistości niż w gminie Nysa (12,5%).

Rysunek 2. Lesistość, lata 2002-2012.

Źródło: BDL/GUS.

Największymi kompleksami leśnymi na terenie gminy Nysa są:

- Kompleks leśny na wschód od Siestrzechowic
- Kompleks leśny na południowy wschód od miejscowości Przełęk
- Kompleks leśny w okolicach Goświnowic
- Kompleksy leśne w dolinie Cielnicy
- Skarpy doliny Nysy na wschód od miasta
- Kompleks na południe od drogi Kubice-Wyszków Śląski
- Kompleks leśny na zachód od Domaszkowic
- Kompleks leśny na wschód od Domaszkowic
- Kompleks leśny koło Lipowej
- Małe kompleksy leśne na wschód od Hajduk Nyskich²¹.

Gmina Nysa dysponuje udokumentowanymi złożami surowców naturalnych. Na jej terenie zlokalizowane są złoża kruszyw naturalnych: piasków i żwirów, a także złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej. Kruszywa znajdują się w złożach o nazwach: „Głębinów-Zbiornik”, „Konradowa-Wyszków”, „Radzikowice” oraz „Niwnica”. Zgodnie z danymi Państwowego Instytutu Geologicznego obecnie eksploatowane jest tylko złożo „Głębinów-Zbiornik”, z którego następuje wydobywanie piasku i żwiru. W 2012 roku wydobywanie z tego złoża kształtowało się na poziomie 870 tys. ton rocznie, zaś w 2011 roku – 1.255 tys. ton rocznie. W przypadku pozostałych udokumentowanych złóż surowców naturalnych w gminie nie prowadzi się eksploatacji; wydobywanie surowców ilastych ceramiki budowlanej ze złoża w Niwnicy zostało zaniechane, zaś ze złóż Konradowa-Wyszków oraz Radzikowice (złoża piasku i żwiru) nie prowadzi się wydobywania, choć zasoby tych złóż zostały rozpoznane szczegółowo.

²¹ Za: *Walory przyrodnicze miasta i Gminy Nysa*, Katedra Ochrony Powierzchni Ziemi Uniwersytetu Opolskiego, Uniwersytet Opolski, Opole 1999.

Tabela 3. Wykaz kopalni na terenie gminy Nysa: stopień rozpoznania, stan zagospodarowania oraz wielkość wydobycia, 2012.

Rodzaj	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Typ zasobów		Wydobycie w 2012 r.	Wydobycie w 2011 r.
			geologiczne bilansowe	przemysłowe		
Piaski i żwiry (w tys. t)						
*złoża zawierające piasek ze żwirem						
	Głębinów-Zbiornik*	E	86169	42.676	870	1.255
	Konradowa-	R	15.335	-	-	-
	Radzikowice	R	184	-	-	-
Surowce ilaste ceramiki budowlanej (w tys. m³)						
	Niwnica	Z	129	-	-	-

E – złożo eksploatowane; R – złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo; Z – złożo, z którego wydobycie zostało zaniechane.

Źródło: M. Szuflicki, A. Malon, M. Tyimiński (red.) *Bilans zasobów złóż kopalni w Polsce wg stanu na dziei 31 XII 2012 r.* Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2013 oraz M. Szuflicki, A. Malon, M. Tyimiński (red.) *Bilans zasobów złóż kopalni w Polsce wg stanu na dziei 31 XII 2011 r.* Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2012.

Gmina Nysa położona jest na obszarze występowania źródeł geotermalnych, co jest związane z uskokiem rzeki Nysa, biegnącym od Paczkowa, przez Otmuchów i Nysę w kierunku północno-zachodnim. Obszar występowania wód termalnych w gminie obejmuje teren między Skorochohem, centrum miasta Nysa a Rusocinem oraz teren na południowy wschód od Nysy, w kierunku ławy²². Temperatura wód geotermalnych występujących na terenie gminy waha się w przedziale od 30 do 85⁰ C. Eksploatacja „ciepłych źródeł” ma znaczenie przemysłowe do celów ciepłowniczych jako odnawialnego źródła energii (źródło energii geotermalnej), a także znaczenie balneologiczno-rekreacyjne, związane z rozwojem turystyki, w tym agroturystyki²³.

²² Na podstawie: *Studium uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Nysa*, REGIOPLAN Sp. z o.o., Wrocław 2009.

²³ Okolice Nysy zostały wskazane jako obszar o najlepszych warunkach do eksploatacji wód geotermalnych w województwie opolskim, na podstawie: *Określenie potencjału energetycznego regionów Polski w zakresie odnawialnych źródeł energii – wnioski dla Regionalnych Programów Operacyjnych na okres programowania 2014-2020*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011.

Rysunek 3. Obszary występowania wód geotermalnych w gminie Nysa.

Źródło: Plan Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii w Województwie Opolskim, Opole 2009 (http://www.odnowawsi.eu/docs/plan_rozwoju_oze_woj_opol.pdf; 19.10.2013).

3.3. Obszary chronione i tereny zielone

Na terenie gminy Nysa nie ma parków narodowych ani parków krajobrazowych. Rezerваты przyrody zajmują 0,8 ha powierzchni gminy, a obszary chronionego krajobrazu – 3.189,9 ha (GUS, 2012). Ponadto, gmina może poszczycić się 22 pomnikami przyrody (wzrost z 11 w latach 2010-2011, 10 w 2008 roku, 5 w latach 2004-2006), głównie występującymi pojedynczo wiekowymi drzewami (dęby bezszypułkowe).

Na terenie gminy położony jest Rezerwat przyrody częściowy „Przyłęk” oraz Otmuchowsko-Nyski Obszar Chronionego Krajobrazu. Rezerwat „Przyłęk” jest rezerwatem częściowym, utworzonym w 1952 roku. Jego celem jest ochrona fragmentu lasu mieszanego o cechach zespołu naturalnego, który w dawnych czasach porastał obszar Przedgórz Sudeckiego. Rezerwat położony jest w dorzeczu Nysy Kłodzkiej, na terenie Nadleśnictwa Prudnik, obręb Prudnik, leśnictwo Buków; stanowi go zbiorowisko roślinne typu grądu środkowoeuropejskiego, wśród drzew najliczniej występuje dąb bezszypułkowy. Rezerwat jest miejscem występowania roślin chronionych: bluszczu pospolitego, przytulii wonnej i konwalii majowej.

Otmuchowsko-Nyski Obszar Chronionego Krajobrazu został utworzony w 1988 roku dla ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych regionu Jeziora Nyskiego i Otmuchowskiego. Obszar został włączony do europejskiej sieci obszarów chronionych NATURA 2000 – jest ostoją ptactwa wodnego i błotnego, szczególnie dzikich kaczek, dzikich gęsi, mew i ptaków z rodziny siewkowatych. Na jego terenie stwierdzono występowanie rzadkich w Polsce gatunków ptaków m.in. mewy orlicy, biegusa Bairda, kuliczka płowego, świergotka tajgowego, czajki towarzyskiej, siewki azjatyckiej, kulika cienkodziobego, płatkonoga płaskodziobego, rybitwy krótkodziobej, wydrzyka wielkiego, orła cesarskiego, raroga, czapli nadobnej i rybitwy popielatej. Występują także kolonie mew pospolitych, sieweczki obrożnej, rybitwy zwyczajnej, kaczki płaskonosej, dziwonii, remiza czy czapli siwej. Wśród

ryb licznie występują sandacze, okonie, sumy i szczupaki, zaś z gatunków chronionych obserwowano: śliża, strzeblę potokową, głowacza pręgopłetwego i kielba. Ciekawostkami florystycznymi terenu są: wątrobowiec, kruszczyk szerokolistny, goryczka wąskolistna oraz zbiorowiska namuliskowe z rzadkimi gatunkami: namulnikiem brzegowym, ponikłem jajowatym, ciborą brunatną i turzycą ciborowatą. Na terenie gminy Nysa w miejscowościach Siestrzechowice, Skorochów i Głębinów zamontowane są tablice przyrodniczo-edukacyjne prezentujące walory Otmuchowsko-Nyskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Na terenie gminy Nysa znajdują się 4 parki spacerowo-wypoczynkowe pozostające w gestii samorządów, o łącznej powierzchni 72,5 ha (GUS, 2012). W obszarze miasta zlokalizowane są 3 parki spacerowo-wypoczynkowe o łącznej powierzchni 54 ha, zaś na terenach wiejskich gminy – 1 park o powierzchni 18,5 ha (GUS, 2012). W gestii samorządu gminy Nysa znajduje się także 9 zieleńców o powierzchni 14,1 ha i 7,2 ha terenów zieleni osiedlowej (GUS, 2012).

Tabela 4. Tereny zieleni w gestii samorządów na terenie gminy Nysa, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012
parki spacerowo - wypoczynkowe – ogółem							
Gmina Nysa	3	3	4	4	4	4	4
miasto	3	3	3	3	3	3	3
obszar wiejski	0	0	1	1	1	1	1
powierzchnia							
Gmina Nysa	42,6	42,6	72,5	72,5	72,5	72,5	72,5
miasto	42,6	42,6	54,0	54,0	54,0	54,0	54,0
obszar wiejski	0,0	0,0	18,5	18,5	18,5	18,5	18,5
zieleńce - ogółem							
Gmina Nysa	9	9	9	9	9	9	9
miasto	9	9	9	9	9	9	9
powierzchnia							
Gmina Nysa	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1
miasto	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1	14,1
tereny zieleni osiedlowej							
Gmina Nysa	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2
miasto	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2

Źródło: BDL/GUS.

3.4. Ochrona środowiska i gospodarka odpadami

Usługi w zakresie gospodarki komunalnej na terenie gminy Nysa prowadzi spółka gminna Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej „EKOM” Sp. z o.o. składająca się z 4 jednostek: Zarządu Spółki, Zakładu Higieny Komunalnej, Zakładu Usług Komunalno-Budowlanych oraz Zakładu Unieszkodliwiania i Odzysku Odpadów (Domaszkowice). Główne zadania realizowane przez jednostki Spółki „EKOM” obejmują m.in.: zbieranie odpadów innych niż niebezpieczne, odprowadzanie ścieków, przetwarzanie i unieszkodliwianie odpadów, oczyszczanie miasta, transport i utrzymanie zimowe dróg, roboty budowlane, remonty i konserwację dróg, ulic i placów, usługi pogrzebowe i cmentarne, obsługę imprez masowych organizowanych przez władze samorządowe i kulturalne oraz działalność usługową związaną z zagospodarowaniem terenów zieleni.

Zakład Unieszkodliwiania i Odzysku Odpadów w Domaszkowicach został wyodrębniony w ramach spółki „EKOM” w kwietniu 2011 roku, w związku z realizacją przedsięwzięcia pn. Regionalne Centrum Gospodarki Odpadami. Świadczy usługi związane z sortowaniem i unieszkodliwianiem odpadów

innych niż niebezpieczne i obojętne, obejmując swoim zasięgiem 19 gmin województwa opolskiego i dolnośląskiego, zamieszkałych przez 256.202 osób²⁴. W I etapie rozbudowy RCGO w 2010 roku utworzono halę z sortownią odpadów komunalnych, zaś w ramach II etapu w 2013 roku zakończono budowę instalacji stabilizacji tlenowej frakcji biodegradowalnej zmieszanych odpadów komunalnych, kompostowni odpadów zielonych selektywnie zbieranych i zbiornika odcieków z przepompownią. Obecnie trwają prace przygotowawcze do kolejnego etapu rozbudowy RCGO – budowy linii do produkcji paliw alternatywnych (tzw. paliwa formowanego) i jednostki kogeneracyjnej do wytwarzania energii elektrycznej. Rozbudowa Regionalnego Centrum Gospodarki Odpadami w Domaszkowicach realizowana jest dzięki dofinansowaniu uzyskanemu ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (wartość projektu – 21,4 mln zł, w tym wysokość dofinansowania przez Unię Europejską – 13,7 mln zł), zaś prowadzone działania umożliwią spełnienie wymogów związanych ze statusem Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych. RCGO w Domaszkowicach jest jedną z czterech tego typu instalacji na Opolszczyźnie, obecnie najbardziej zaawansowaną w zakresie spełnienia warunków związanych z uzyskiwaniem wysokich progów odzysku odpadów – rozbudowa RCGO pozwoli gminie uniknąć wysokich kar finansowych związanych z niewypełnieniem tego warunku²⁵.

Zgodnie z danymi Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej „EKOM” na składowisku odpadów w Domaszkowicach w 2012 roku zdeponowanych było 19.062,44 kg odpadów komunalnych z terenu gminy Nysa, które stanowiły 70% ogółu składowanych odpadów. Masa odpadów komunalnych zdeponowanych na składowisku w Domaszkowicach kształtowała się na zróżnicowanym poziomie w latach 2005-2012, można jednak zauważyć, że obecnie przyjmowanych jest mniej odpadów niż miało to miejsce we wcześniejszych latach przyjętych do analizy (np. 2006-2008).

Tabela 5. Odpady komunalne zdeponowane na składowisku w Domaszkowicach, lata 2005-2012.

	Odpady komunalne ogółem – masa (kg)	Odpady komunalne z terenu gminy Nysa	
		kg	%
2005	32.555,06	28.571,50	87,8%
2006	39.758,08	30.991,68	78,0%
2007	41.471,28	32.501,54	78,4%
2008	38.453,06	30.433,58	79,1%
2009	31.514,46	23.511,06	74,6%
2010	34.979,60	21.945,28	62,7%
2011	21.322,96	14.040,04	65,8%
2012	27.243,68	19.062,44	70,0%
Razem	267.298,18	201.057,12	75,2%

Źródło: Wydział Rolnictwa i Ochrony Środowiska Urząd Miejski w Nysie.

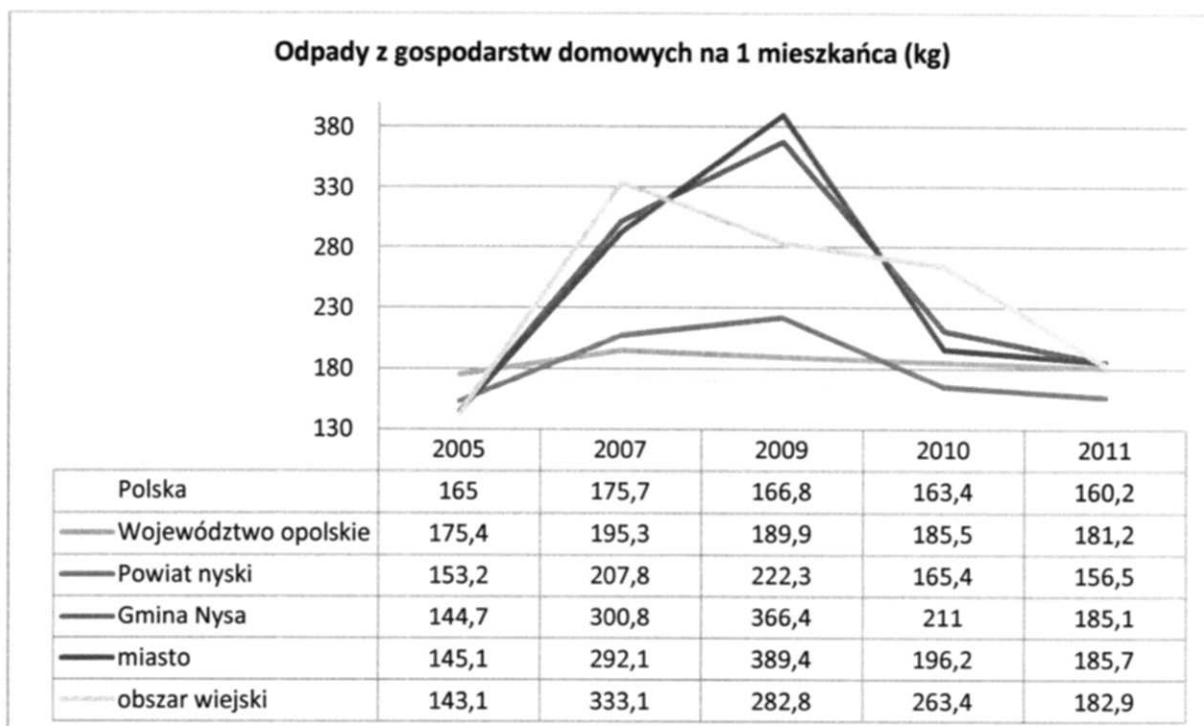
Wielkość odpadów zbieranych z gospodarstw domowych przypadająca na 1 mieszkańca gminy Nysa wynosi 185,1 kg (GUS, 2011) i jest zdecydowanie wyższa niż w powiecie nyskim (156,5 kg/1 mieszkańca) oraz kraju (160,2 kg/1 mieszkańca). We wszystkich analizowanych latach mieszkańcy gminy Nysa wytwarzali w gospodarstwach domowych więcej odpadów (w przeliczeniu na kg) niż mieszkańcy innych jednostek administracyjnych, zaś w 2011 roku wytworzyli około 40 kg odpadów więcej niż w 2004 roku. W tym samym okresie w przypadku

²⁴ „Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Opolskiego”, 2011.

²⁵ Informacje o Regionalnym Centrum Gospodarki Odpadami w Domaszkowicach na podstawie: http://www.nysa.eu/aktualnosc-1-5688-innowacyjne_instalacje_w_rcgo_w.html, http://www.nysa.eu/multimedia-274-innowacyjne_instalacje_w_regionalnym.html

powiatu nyskiego odnotowano wzrost zbieranych odpadów z gospodarstw domowych jedynie o około 3 kg, w przypadku województwa opolskiego – o 5,8 kg, zaś w skali kraju nastąpił spadek wielkości zbieranych odpadów z gospodarstw domowych na 1 mieszkańca o prawie 5 kg.

Rysunek 4. Odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca (kg), lata 2005-2011.

Źródło: BDL/GUS.

W ramach działań związanych z racjonalizacją gospodarki odpadami w gminie Nysa, prowadzone są akcje selektywnego zbierania wybranych odpadów komunalnych: odpadów wielkogabarytowych, odpadów niebezpiecznych, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, a także lekarstw (lata 2008-2012). Ponadto ze środków gminy zakupiono i ustawiono w aptekach 17 pojemników do selektywnego zbierania lekarstw. W celu zmniejszenia ilości odpadów biodegradowalnych składowanych na składowisku odpadów, mieszkańcy gminy mają możliwość ubiegania się o dotację na zakup kompostownika (lata 2011-2013). W 2012 roku w celu zmniejszenia natężenia ruchu pojazdów osobowych wprowadzono w gminie darmowe przejazdy komunikacją miejską za okazaniem prawa jazdy i dowodu rejestracyjnego z ważnym terminem badań technicznych pojazdu.

Na terenie gminy Nysa prowadzone są także aktywne działania w zakresie edukacji ekologicznej. Obejmują one zajęcia kół ekologicznych w 4 szkołach z terenu gminy (2013 rok) oraz akcje proekologiczne podnoszące świadomość ekologiczną mieszkańców:

- „Sprzątanie Świata” – ogólnopolska akcja proekologiczna organizowana corocznie we wrześniu. W ramach akcji następuje sprzątanie terenów gminy, konkursy, happeningi i parady uliczne. W „Sprzątaniu Świata” szczególnie aktywnie uczestniczą szkoły oraz osoby skazane przebywające w Zakładzie Karnym w Nysie.
- „Europejski Dzień bez Samochodu” – coroczna akcja zachęcająca do korzystania z innych niż samochód prywatny środków transportu. Obejmuje akcje informujące o zagrożeniach dla środowiska i lokalnej społeczności związanych z jazdą samochodem, a także wskazuje na korzyści wynikające z korzystania z publicznego transportu. W gminie Nysa w ramach akcji udostępniany jest bezpłatny autobus MKZ, z którego można skorzystać za okazaniem ważnego dowodu rejestracyjnego.

- „Dzień Ziemi” – coroczna akcja, podczas której organizowana jest „Mała Olimpiada Ekologiczna”, przeznaczony dla uczniów konkurs z zakresu ochrony środowiska.
- „Pomóżmy Kasztanowcom” – akcja mająca na celu ochronę kasztanowców, obejmująca działania pielęgnacyjne i zbiórki kasztanowców. W akcji uczestniczą dzieci i młodzież szkolna, a także sołectwa gminy Nysa²⁶.

3.5. Podsumowanie *Sfera ekologiczna*

Gmina Nysa jest położona na obszarze o zróżnicowanej rzeźbie terenu, budowie geologicznej i hydrologicznej, glebach, warunkach klimatycznych oraz szacie roślinnej. Niski poziom lesistości oraz dobra jakość gleb i wysokie wartości produkcyjne gruntów rolnych sprzyjają rozwojowi rolnictwa na tym terenie.

Gmina Nysa, umiejscowiona w zachodniej części województwa opolskiego, jest gminą położoną na obszarze zróżnicowanym pod względem fizjograficznym, co wpływa w sposób znaczący na jej środowisko naturalne. Położenie pomiędzy Sudetami a Niziną Śląską znajduje swoje odzwierciedlenie w różnorodności rzeźby terenu, budowy geologicznej i hydrologicznej, gleb, warunków klimatycznych oraz szaty roślinnej. Dla obszaru gminy Nysa charakterystyczne są z jednej strony pokryte żwirem i piaskiem granity Przedgórze Sudeckiego, a z drugiej żyzne tereny użytków rolnych na obszarach nizinnych. Należący do cieplejszych w Polsce klimat oraz dobre klasy bonitacyjne gleb, przekładające się na wysokie wartości produkcyjne gruntów ornych, stwarzają doskonałe warunki do rozwoju rolnictwa na terenie gminy.

Dobra jakość gleb i przeznaczenie ich głównie na grunty rolne powoduje, że teren gminy Nysa jest dość ubogi w tereny leśne – lesistość gminy kształtuje się na poziomie 9%, co jest wartością trzykrotnie niższą niż średnia dla województwa opolskiego (26,5%) oraz dla kraju (29,3%). Niewielkie obszary gminy zajmowane są tym samym przez obszary chronione – nie ma parków narodowych ani parków krajobrazowych. Teren gminy obejmuje częściowo Rezerwat Przyrody „Przyłęk” oraz Otmuchowsko-Nyski Obszar Chronionego Krajobrazu. W przypadku kopalni na obszarze Gminy Nysa prowadzi się wydobycie piasku i żwiru ze złoża „Głębinów-Zbiornik”, możliwa jest także eksploatacja wód geotermalnych.

Na terenie gminy Nysa realizowane są nowoczesne działania inwestycyjne w zakresie gospodarki odpadami (Regionalne Centrum Gospodarki Odpadami w Domaszkowicach).

W zakresie działań proekologicznych na terenie gminy Nysa prowadzone są intensywne inwestycje związane z racjonalizacją gospodarki odpadami. Sztandarowym przedsięwzięciem na obszarze gminy Nysa jest realizacja projektu pn. Regionalne Centrum Gospodarki Odpadami. Nowoczesny Zakład w Domaszkowicach świadczy usługi związane z sortowaniem i unieszkodliwianiem odpadów, obejmując swym zasięgiem 19 gmin województwa opolskiego i dolnośląskiego (około 256 tys. mieszkańców²⁷). Prowadzone z wykorzystaniem środków unijnych przedsięwzięcie, mające na celu uzyskiwanie wysokich progów odzysku odpadów, związane jest z uzyskaniem przez RCGO w Domaszkowicach statusu Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów (jako jedna z czterech instalacji na terenie województwa opolskiego). Oprócz działań o charakterze inwestycyjnym w zakresie tworzenia infrastruktury racjonalnego gospodarowania odpadami, gmina Nysa prowadzi także szereg działań podnoszących świadomość proekologiczną mieszkańców i uwrażliwiających na kwestie ochrony środowiska.

²⁶ Za: Sprawozdanie za rok 2012 z realizacji „Strategii Rozwoju Gminy Nysa na lata 2004-2015”.

²⁷ „Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Opolskiego, 2011”.

4. Sfera społeczna

Kolejny rozdział „Diagnozy” dotyczy sfery społecznej w gminie Nysa. W pierwszym podrozdziale przedstawiono w sposób szczegółowy sytuację demograficzną gminy (liczba ludności, struktura wieku i płci) oraz scharakteryzowano ruch naturalny (tj. małżeństwa, urodzenia, zgony, przyrost naturalny, migracje) – elementy te składają się na potencjał ludnościowy obszaru, warunkując jednocześnie możliwe kierunki rozwoju. W drugim podrozdziale poruszone zostały zagadnienia związane z aktywnością społeczną: przedstawiona została perspektywa organizacji pozarządowych i III sektora jako miejsca aktywizacji ludności i podejmowania działań na rzecz społeczności lokalnej, ale także frekwencji wyborczej jako wyrazu zainteresowania kwestiami politycznymi. Wskazano ponadto konkretne działania podejmowane przez władze samorządowe gminy Nysa, aktywizujące i włączające mieszkańców w procesy zarządzania społecznością lokalną, jak również przykładowe działania na rzecz rozwoju gminy.

4.1. Sytuacja demograficzna

4.1.1. Ludność

Wiejsko-miejska gmina Nysa zamieszkiwana jest przez 58.397 mieszkańców²⁸, a gęstość zaludnienia wynosi 268 osób na 1 km² (GUS, 2012). Wartość ta powoli, ale sukcesywnie spada: w 2002 roku gęstość zaludnienia wynosiła 279 osób na 1 km². Sygnalizowane zjawisko jest związane z malejącą liczbą ludności gminy Nysa: od 2002 roku liczba mieszkańców zmniejszyła się ogółem o 2.221 osób, tj. -3,7%, przy czym na obszarze miejskim odnotowano spadek o 6,1%, zaś na obszarach wiejskich gminy – wzrost liczby ludności o 5,8%. Podobne tendencje związane ze zmniejszaniem liczby ludności obserwowane są w pozostałych jednostkach administracyjnych: powiecie nyskim (ubytek ludności o 4,4% w latach 2002-2012) oraz województwie opolskim (ubytek ludności na poziomie 4,8% na przestrzeni lat 2002-2012).

Największą gęstością zaludnienia charakteryzuje się obszar miejski gminy Nysa (1.644 osoby na 1 km²), co jest związane z jego charakterem, przy czym również na terenie miejskim gęstość zaludnienia zmniejsza się – w 2002 roku miasto Nysa zamieszkiwało o 108 osób na 1 km² więcej niż w 2012 roku. W przypadku obszarów wiejskich notuje się wzrost gęstości zaludnienia: z 65 (GUS, 2002) do 69 (GUS, 2012) osób na 1 km². Średnia gęstość zaludnienia gminy Nysa zdecydowanie przewyższa wartości osiągnięte w powiecie nyskim (116 osób na 1 km²), ale także w województwie opolskim (107 osób na 1 km²) oraz całym kraju (123 osoby na 1 km²). Jednocześnie jednak to w gminie gęstość zaludnienia zmniejsza się najszybciej.

---

²⁸ Dane na dzień 31.XII.2012 r.

Tabela 6. Liczba ludności oraz gęstość zaludnienia, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/ 2002
Liczba ludności								
Polska	38.218.531	38.173.835	38.125.479	38.135.876	38.529.866	38.538.447	38.533.299	0,8%
Województwo opolskie	1.061.009	1.051.531	1.041.941	1.033.040	1.017.241	1.013.950	1.010.203	-4,8%
Powiat nyski	148.133	146.853	145.512	144.284	142.799	142.119	141.586	-4,4%
Gmina Nysa	60.618	60.306	59.973	59.326	58.761	58.532	58.397	-3,7%
miasto	48.173	47.793	47.333	46.592	45.769	45.457	45.232	-6,1%
obszar wiejski	12.445	12.513	12.640	12.734	12.992	13.075	13.165	5,8%
Gęstość zaludnienia								
Polska	122	122	122	122	123	123	123	1
Województwo opolskie	113	112	111	110	108	108	107	-6
Powiat nyski	121	120	119	118	117	116	116	-5
Gmina Nysa	279	277	276	273	270	269	268	-11
miasto	1.752	1.738	1.721	1.694	1.664	1.652	1.644	-108
obszar wiejski	65	66	66	67	68	69	69	4

Źródło: BDL/GUS.

Na tle powiatu nyskiego czy województwa opolskiego gmina Nysa jawi się jako obszar o większym stopniu urbanizacji. Zdecydowana większość ludności zamieszkuje obszar miejski gminy – 45.232 osoby, co stanowi 77,5% ogółu ludności. Obszar wiejski zamieszkuje 13.165 osób, czyli 22,5% ogółu ludności (GUS, 2012). W przypadku powiatu nyskiego i województwa opolskiego odsetki ludności zamieszkującej tereny miejskie kształtują się na znacznie niższym poziomie, około 53%.

Struktura udziału ludności wiejskiej i miejskiej w gminie Nysa w latach 2002-2012 wskazuje na utrzymującą się dominację ludności miejskiej. Zauważalny jest jednak powolny, aczkolwiek systematyczny spadek udziału ludności miejskiej w ogóle mieszkańców: w 2002 roku wynosił on 79,5%, w 2012 roku – 77,5%. Tym samym udział ludności wiejskiej w ogóle mieszkańców w gminie Nysa wzrósł w analizowanym okresie z 20,5% do 22,5%.

Rysunek 5. Odsetek ludności miejskiej, lata 2002-2012.

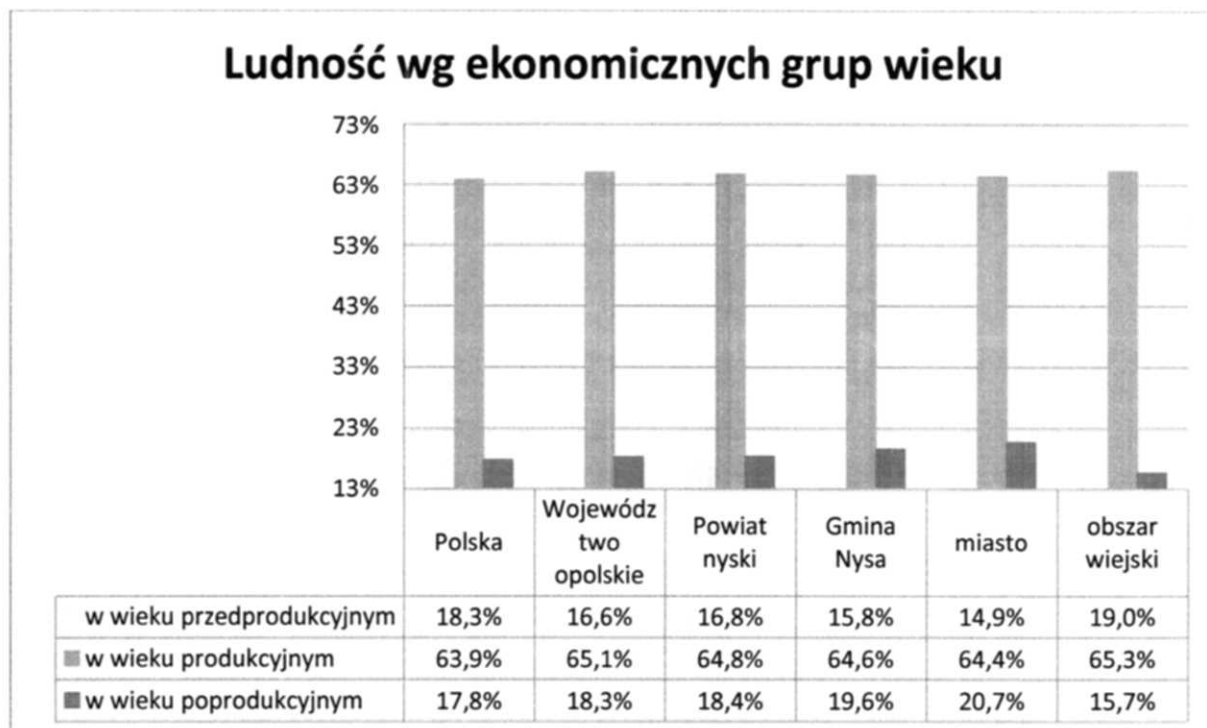
Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS/BDL.

Pod względem ekonomicznych grup wieku większość ludności gminy Nysa stanowią osoby w wieku produkcyjnym – 64,8% ogółu ludności (GUS, 2012). Podobna sytuacja występuje w Polsce, województwie opolskim oraz powiecie nyskim – odsetki ludności w wieku produkcyjnym kształtują się na poziomie 64-65%. Wśród ludności gminy Nysa niemal co piąta osoba jest w wieku poprodukcyjnym (19,6%), podczas gdy ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi tylko 15,8% ogółu mieszkańców (GUS, 2012). Na przestrzeni lat 2002-2012 obserwować można zjawisko rosnącego odsetka osób w wieku poprodukcyjnym (wzrost o 4,8% w okresie 10 lat) oraz malejącego odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym (spadek o 5,5% w okresie 10 lat).

Opisane powyżej tendencje występują zarówno na obszarze miejskim jak i wiejskim gminy. Widoczny jest jednak większy stopień zaawansowania starzenia się społeczeństwa w mieście: odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym spadł w latach 2002-2012 o 5,6%, osiągając poziom 14,9%. W przypadku obszarów wiejskich spadek był porównywalny (o 5,2%), jednak na tych terenach udział ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosi 19%. Odsetki ludności w wieku produkcyjnym na obszarach wiejskich i miejskich kształtują się na podobnym poziomie: 65,3% i 64,4% (GUS, 2012); różnice obserwowano dla ludności w wieku poprodukcyjnym. W przypadku miasta udział najstarszych mieszkańców w ogóle ludności wzrósł z 14,9% w 2002 roku do 20,7% w 2012 roku (wzrost o 5,8%), zaś w przypadku terenów wiejskich nastąpił wzrost o 1,3%: z 14,4% w 2002 roku do 15,7% w 2012 roku.

Porównanie danych dla gminy Nysa oraz innych jednostek administracyjnych wskazuje na stosunkowo najgorszą sytuację demograficzną w gminie. Charakteryzuje się ona najniższym spośród analizowanych odsetkiem ludności w wieku przedprodukcyjnym (w gminie 15,8%; w Polsce – 18,3%) przy jednocześnie najwyższym odsetku ludności w wieku poprodukcyjnym (w gminie 19,6%; w Polsce – 17,8%). Dane te wskazują na szybsze starzenie się społeczeństwa gminy Nysa niż ma to miejsce w całym kraju, ale także w województwie opolskim.

Rysunek 6. Ludność wg ekonomicznych grup w wieku w ogóle ludności, 2012 (%).

Źródło: BDL/GUS.

Powyżej przedstawioną tezę potwierdzają wskaźniki obciążenia demograficznego, których analiza na przestrzeni lat 2002-2012 także wskazuje na rosnący udział starszych kategorii wiekowych w liczbie ludności. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym wynosi w gminie Nysa 124 osoby (GUS, 2012), co stanowi wzrost o 54,3 osób w porównaniu do 2002 roku, zaś liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrosła do 30,3 (z 23,2 w 2002 roku). Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym podlegała w okresie 2002 – 2012 fluktuacjom: z 56,5 w 2002 roku spadła do 51,3 w 2008 roku, a następnie ponownie wzrosła do 54,8 w 2012 roku.

W przypadku ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym oraz ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Nysa notowane są najwyższe wskaźniki spośród wszystkich analizowanych jednostek administracyjnych, występuje na jej obszarze także największy przyrost tych kategorii w latach 2002-2012.

Tabela 7. Wskaźniki obciążenia demograficznego, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2002
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym								
Polska	60,7	57,5	55,7	55,1	55,2	55,8	56,6	-4,1
Województwo opolskie	59,2	56,0	53,7	52,5	52,5	52,8	53,5	-5,7
Powiat nyski	60,4	56,5	54,1	52,7	53,2	53,5	54,3	-6,1
Gmina Nysa	56,5	53,4	51,7	51,3	52,8	53,4	54,8	-1,7
miasto	54,9	52,0	50,8	50,8	53,0	53,7	55,3	0,4
obszar wiejski	62,9	58,6	54,9	53,1	52,1	52,4	53,0	-9,9
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym								
Polska	66,5	72,3	78,1	84,3	89,1	93,1	97,1	30,6
Województwo opolskie	68,2	76,6	85,0	94,2	101,0	105,9	110,6	42,4
Powiat nyski	66,2	72,8	79,8	89,2	97,5	103,3	109,3	43,1
Gmina Nysa	69,7	78,5	87,2	99,2	110,0	117,0	124,0	54,3
miasto	72,9	83,4	94,0	108,8	122,7	131,7	139,5	66,6
obszar wiejski	59,3	62,9	66,3	71,4	74,5	77,4	82,4	23,1
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym								
Polska	24,2	24,1	24,4	25,2	26,0	26,9	27,9	3,7
Województwo opolskie	24,0	24,3	24,7	25,4	26,4	27,2	28,1	4,1
Powiat nyski	24,1	23,8	24,0	24,9	26,3	27,2	28,3	4,2
Gmina Nysa	23,2	23,5	24,1	25,6	27,7	28,8	30,3	7,1
miasto	23,1	23,7	24,6	26,5	29,2	30,5	32,2	9,1
obszar wiejski	23,4	22,6	21,9	22,1	22,2	22,9	24,0	0,6

Źródło: BDL/GUS.

4.1.2. Struktura ludności ze względu na płeć i wiek

Struktura płci mieszkańców gminy Nysa wskazuje na dość równomierny udział obu płci w ogóle ludności. Mężczyźni (28.066 osób) stanowią 48,1% mieszkańców, kobiety zaś (30.331 osób) – 51,9% (GUS, 2012). Udział kobiet i mężczyzn w ogóle mieszkańców (wyrażony w odsetkach) nie zmienia się w sposób istotny od 2002 roku, podobne zjawiska występują w skali powiatu, województwa i kraju, gdzie odsetek kobiet w ogóle ludności utrzymuje się na poziomie 51-52%.

Współczynnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) w gminie Nysa kształtuje się od 2002 roku na takim samym poziomie: 108, przy pojedynczych wzrostach w latach 2004-2008, gdy wynosił on 109 i 110. Wyższy współczynnik feminizacji występuje na obszarze miejskim gminy (110) niż wiejskim (101; GUS, 2012), przy czym w mieście notuje się nieznaczny wzrost tego współczynnika (ze 109 w 2002 roku), zaś na terenach wiejskich – spadek (ze 103 w 2002 roku). Współczynnik feminizacji w gminie Nysa nie odbiega w znaczący sposób od wartości wojewódzkich czy krajowych – na tych obszarach na 100 mężczyzn przypada 107 kobiet.

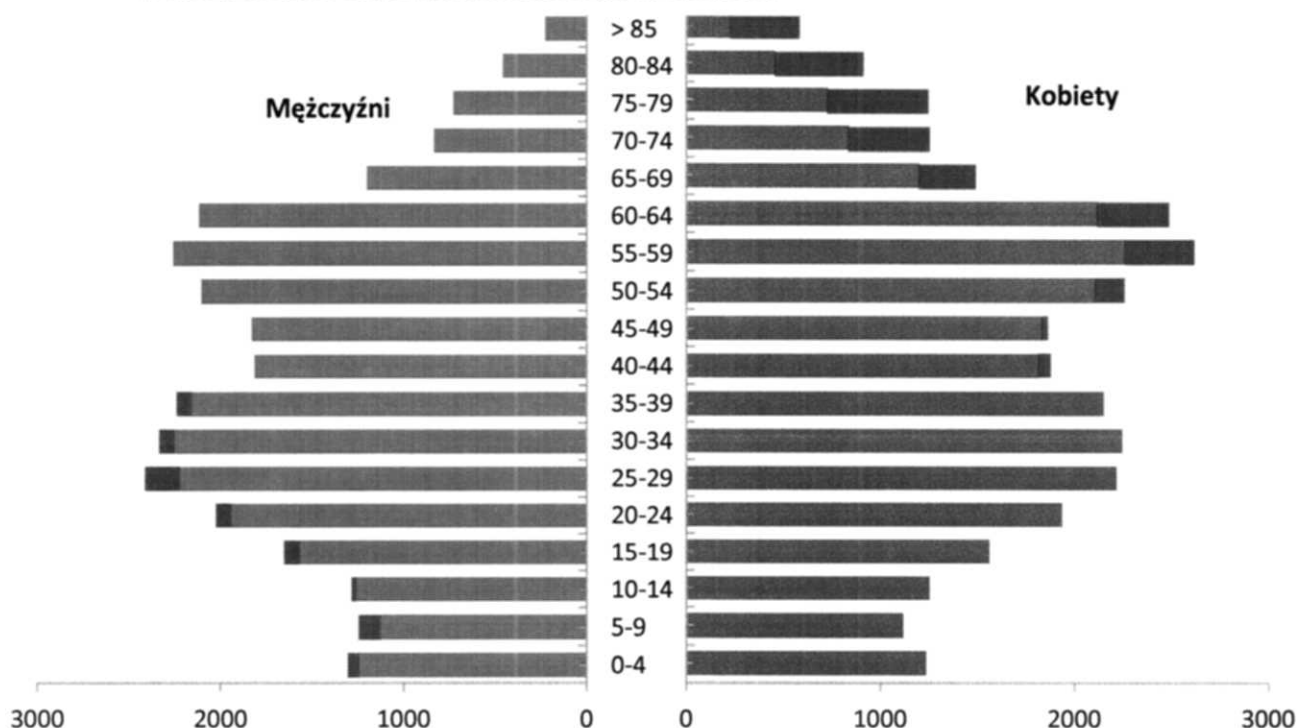
Tabela 8. Odsetek kobiet w ogólnej ludności, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012
kobiety (%)							
Polska	51,6%	51,6%	51,7%	51,7%	51,6%	51,6%	51,6%
Województwo opolskie	51,5%	51,5%	51,6%	51,7%	51,7%	51,7%	51,6%
Powiat nyski	51,3%	51,4%	51,6%	51,6%	51,4%	51,3%	51,4%
Gmina Nysa	51,9%	52,1%	52,2%	52,3%	52,0%	51,9%	51,9%
miasto	52,2%	52,4%	52,5%	52,7%	52,4%	52,4%	52,4%
obszar wiejski	50,8%	51,0%	50,9%	50,9%	50,5%	50,4%	50,3%
kobiety na 100 mężczyzn							
Polska	107	107	107	107	107	107	107
Województwo opolskie	106	106	107	107	107	107	107
Powiat nyski	105	106	106	107	106	106	106
Gmina Nysa	108	109	109	110	108	108	108
miasto	109	110	111	111	110	110	110
obszar wiejski	103	104	104	104	102	102	101

Źródło: BDL/GUS.

Poniższy Rysunek 7 prezentuje strukturę ludności gminy Nysa w podziale na kategorie wiekowe i płeć. Widoczny jest charakterystyczny dla społeczeństwa polskiego „falowy” układ piramidy wieku: roczniki wyższego demograficznego z lat pięćdziesiątych XX. wieku (kategorie wiekowe 50-64 lata) oraz będący ich echem wyższy demograficzny lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX. wieku (kategorie wiekowe 25-39 lat). Wykres obrazuje także wyraźny ubytek ludności w najmłodszych kategoriach wiekowych – podstawa piramidy płci i wieku mieszkańców gminy Nysa jest wąska, co ponownie wskazuje na problem niższego demograficznego i starzenia się społeczeństwa. Kolorem zielonym zaznaczono na wykresie dodatkowo zjawisko nadwyżki liczby kobiet nad liczbą mężczyzn (w starszych kategoriach wiekowych; wynika to z nadumieralności mężczyzn w wieku 40+, a także dłuższego trwania życia kobiet) oraz nadwyżki liczby mężczyzn nad liczbą kobiet (w młodszych kategoriach wiekowych; statystyki wskazują, że rodzi się więcej chłopców niż dziewczynek, chłopcy też przeważają liczbowo wśród dzieci, młodzieży i osób młodych). Są to prawidłowości obserwowane także w piramidzie wieku i płci ludności Polski.

Rysunek 7. Struktura wieku i płci mieszkańców gminy Nysa, 2012.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych BDL/GUS.

4.2. Ruch naturalny

4.2.1. Małżeństwa

W 2012 roku w gminie Nysa zawarto 298 małżeństw, co daje wskaźnik w wysokości 5,1 małżeństw na 1.000 ludności (w 2002 roku na 1.000 ludności zawarto 4,9 małżeństw, w szczytowym 2006 roku – 6,0 małżeństw). W związku z różnicą w liczbie ludności zamieszkującej teren miejski i wiejski gminy, zrozumiąta jest zdecydowanie większa liczba małżeństw zawieranych w mieście Nysa (232 małżeństwa, tj. 77,9% małżeństw zawartych w gminie w 2012 roku) niż na obszarach wiejskich (66 małżeństw, tj. 22,1% ogółu zawartych związków w gminie w 2012 roku).

W przeliczeniu jednak liczby małżeństw na 1.000 mieszkańców, różnice w przypadku obszaru miejskiego i wiejskiego gminy nie są znaczne: w mieście wskaźnik zawartych małżeństw kształtuje się na poziomie 5,1, zaś na terenach wiejskich na poziomie 5,0 (GUS, 2012). Zarówno w mieście, jak i na obszarach wiejskich gminy najwięcej małżeństw zostało zawartych w 2008 roku: odpowiednio 281 oraz 78 związków małżeńskich. Sytuacja w gminie Nysa pod względem liczby zawieranych małżeństw na 1.000 ludności nie odbiega od sytuacji w powiecie nyskim, województwie opolskim czy całym kraju, gdzie wskaźnik ten osiąga wartość jedynie o 0,3 wyższą niż w gminie.

Tabela 9. Małżeństwa zawarte, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012
Małżeństwa zawarte							
Gmina Nysa	299	274	320	359	329	298	298
miasto	236	208	250	281	255	226	232
obszar wiejski	63	66	70	78	74	72	66
Małżeństwa zawarte na 1.000 ludności							
Polska	5,0	5,0	5,9	6,8	5,9	5,4	5,3
Województwo opolskie	4,5	4,4	5,4	6,0	5,6	5,1	5,3
Powiat nyski	5,0	4,3	5,6	6,5	5,6	5,2	5,3
Gmina Nysa	4,9	4,5	5,3	6,0	5,6	5,1	5,1
miasto	4,8	4,3	5,2	6,0	5,6	5,0	5,1
obszar wiejski	5,0	5,3	5,5	6,1	5,7	5,5	5,0

Źródło: BDL/GUS.

4.2.2. Urodzenia

W 2012 roku w gminie Nysa urodziło się 482 dzieci, wśród których odnotowano niewielką przewagą płci męskiej: chłopcy stanowili 50,2% noworodków, a dziewczynki – 49,8% noworodków (GUS, 2012). Liczbowo, więcej dzieci urodziło się w 2012 roku w mieście Nysa (232 dzieci, tj. 71% ogółu urodzeń) niż na terenach wiejskich gminy (140 dzieci, tj. 29% urodzeń w gminie). Jednak w przeliczeniu urodzeń na 1.000 mieszkańców tych obszarów, widoczna jest zdecydowanie lepsza sytuacja w przypadku terenów wiejskich. Wskaźnik urodzeń żywych wynosi tam 10,7 dzieci na 1.000 ludności, podczas gdy w mieście kształtuje się on na poziomie 7,5 dzieci na 1.000 mieszkańców (GUS, 2012).

Średnia liczba urodzeń na 1.000 ludności w gminie Nysa wynosi 8,2 (GUS, 2012). Wskaźnik ten od 2010 roku przejawia tendencję malejącą: w 2010 roku na 1.000 ludności urodziło się 8,9 dzieci, w latach poprzednich wartość ta kształtowała się na poziomie około 7,5-8,2 dzieci. W przypadku miasta również widoczne jest maksimum urodzeń żywych na 1.000 ludności w 2010 roku, gdy wyniosło ono 8,7 dziecka, zaś w 2012 roku spadek do poziomu 7,5 dziecka na 1.000 ludności. Natomiast na obszarach wiejskich w 2012 roku odnotowano najwyższą od 2002 roku liczbę urodzin żywych na 1.000 mieszkańców: urodziło się 10,7 dzieci. We wszystkich analizowanych latach liczba dzieci urodzonych na terenach wiejskich przewyższała liczbę dzieci urodzonych w mieście (w przeliczeniu na 1.000 ludności tych terenów).

Porównując sytuację w gminie na tle powiatu nyskiego, województwa opolskiego i całego kraju można zauważyć, iż wskaźnik urodzeń żywych na 1.000 ludności w gminie Nysa jest zbliżony do wskaźnika osiągniętego w powiecie nyskim (8,7 urodzeń na 1.000 ludności) oraz województwie opolskim (8,8 urodzeń na 1.000 ludności). Jednocześnie wskaźniki z tego terenu są niższe niż średnia krajowa (10 urodzeń na 1.000 ludności), co wskazuje na występujący w całym regionie Opolszczyzny problem niskiej liczby urodzeń, niepozwalający na zachowanie prostej zastępowalności pokoleń.

Tabela 10. Urodzenia żywe, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012
Urodzenia żywe							
Gmina Nysa	465	460	455	491	521	469	482
miasto	360	362	348	366	401	335	342
obszar wiejski	105	98	107	125	120	134	140
Urodzenia żywe na 1.000 ludności							
Polska	9,3	9,3	9,8	10,9	10,7	10,1	10,0
Województwo opolskie	7,9	7,8	8,1	8,9	9,0	8,6	8,8
Powiat nyski	8,2	7,9	8,0	9,1	8,9	8,5	8,7
Gmina Nysa	7,6	7,6	7,5	8,2	8,9	8,0	8,2
miasto	7,4	7,5	7,3	7,8	8,7	7,3	7,5
obszar wiejski	8,4	7,8	8,5	9,8	9,3	10,3	10,7

Źródło: BDL/GUS.

4.2.3. Zgony

Liczba zgonów w gminie Nysa przewyższa liczbę urodzin: w 2012 roku odnotowano ich 575, co w przeliczeniu na 1.000 ludności daje wskaźnik na poziomie 9,8 (GUS, 2012). Liczba ta na przestrzeni lat 2002-2012 wzrosła o 1,6 zgonów. W gminie Nysa umiera niemal tyle samo mężczyzn, co kobiet: w przypadku płci męskiej zarejestrowano 289 zgonów (50,3%), w przypadku płci żeńskiej 286 zgonów (49,7% ogółu zgonów; GUS, 2012).

Nie występują znaczne różnice terytorialne w przypadku wskaźnika zgonów w mieście Nysa i na obszarach wiejskich gminy – na 1.000 ludności miejskiej gminy notuje się 10 zgonów, a na 1.000 ludności wiejskiej gminy – 9,3 zgonów (GUS, 2012). W okresie 2002-2012 nastąpiły jednak odwrotne tendencje na tych obszarach: w mieście liczba zgonów wzrosła (z 7,5 zgonów na 1.000 ludności w 2002 roku), zaś na terenach wiejskich zmalała (z 10,8 zgonów na 1.000 ludności w 2002 roku). Tym samym, 2012 rok był pierwszym w okresie 2002-2012, gdy liczba zgonów w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców miasta była wyższa od liczby zgonów w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców terenów wiejskich.

Poniżej prezentowane dane wskazują, iż sytuacja w gminie Nysa w zakresie liczby zgonów nie różni się w sposób istotny od sytuacji w powiecie, województwie czy kraju – na tych obszarach notuje się od 10 (Polska) do 10,3 (powiat nyski) zgonów na 1.000 ludności.

Tabela 11. Zgony, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012
Zgony							
Gmina Nysa	502	503	528	595	581	595	575
miasto	367	384	406	442	436	444	453
obszar wiejski	135	119	122	153	145	151	122
Zgony na 1.000 ludności							
Polska	9,4	9,5	9,7	10,0	9,8	9,7	10,0
Województwo opolskie	8,7	8,7	9,0	9,5	9,7	9,6	10,1
Powiat nyski	8,7	8,9	9,5	10,4	10,3	10,3	10,3
Gmina Nysa	8,2	8,3	8,8	10,0	9,9	10,1	9,8
miasto	7,5	7,9	8,5	9,5	9,5	9,7	10,0
obszar wiejski	10,8	9,5	9,7	11,9	11,2	11,6	9,3

Źródło: BDL/GUS.

4.2.4. Przyrost naturalny

Wskazane powyżej liczby, obrazujące większą liczbę zgonów niż urodzeń na terenie gminy Nysa, składają się na ujemny przyrost naturalny. W 2012 roku w przypadku gminy odnotowano przyrost na poziomie -93, co w przeliczeniu na 1.000 ludności daje wartość -1,6. W analizowanych latach 2002-2012 na terenie gminy w ogóle nie obserwowano dodatniego przyrostu naturalnego, przy czym najwyższy ujemny przyrost naturalny wystąpił w 2008 roku: -104 (w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców -1,7).

Wyraźnie odmiennie przedstawia się sytuacja w mieście i na obszarach wiejskich gminy. Miasto charakteryzuje się zdecydowanie wyższym niż średnia ujemnym przyrostem naturalnym (-111, w przeliczeniu na 1.000 ludności: -2,4), zaś na obszarach wiejskich gminy notuje się dodatni przyrost naturalny (GUS, 2012). Na tych terenach wyniósł on 18, a w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców: 1,4. Warto zauważyć, iż o ile na obszarach wiejskich sytuacja w zakresie przyrostu naturalnego poprawiła się (wskaźnik przyrostu naturalnego na 1.000 ludności wzrósł o 3,8 w latach 2002-2012), to w miastach uległa pogorszeniu (wskaźnik przyrostu naturalnego na 1.000 ludności spadł o 2,3 w latach 2002-2012).

Zjawiska obserwowane w gminie Nysa są charakterystyczne także dla powiatu nyskiego i województwa opolskiego – w żadnej z tych jednostek w latach 2002-2012 nie notowano dodatniego przyrostu naturalnego, a negatywne tendencje pogłębiają się. W powiecie nyskim przyrost naturalny na 1.000 ludności kształtuje się na poziomie -1,6, zaś w województwie opolskim przyjmuje wartość -1,2 (GUS, 2012). Stosunkowo najlepsza sytuacja w zakresie przyrostu naturalnego występuje w skali kraju, gdzie od 2006 roku utrzymywał się on na poziomie nieznacznie powyżej 0. Również w całej Polsce od 2008 roku obserwowana jest tendencja zmniejszającego się przyrostu naturalnego.

Tabela 12. Przyrost naturalny, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012
Przyrost naturalny							
Gmina Nysa	-37	-43	-73	-104	-60	-126	-93
Miasto	-7	-22	-58	-76	-35	-109	-111
obszar wiejski	-30	-21	-15	-28	-25	-17	18
Przyrost naturalny na 1.000 ludności							
Polska	-0,1	-0,2	0,1	0,9	0,9	0,3	0,0
Województwo opolskie	-0,8	-0,9	-0,9	-0,6	-0,7	-1,0	-1,2
Powiat nyski	-0,5	-0,9	-1,5	-1,3	-1,4	-1,8	-1,6
Gmina Nysa	-0,6	-0,7	-1,2	-1,7	-1,0	-2,1	-1,6
Miasto	-0,1	-0,5	-1,2	-1,6	-0,8	-2,4	-2,4
obszar wiejski	-2,4	-1,7	-1,2	-2,2	-1,9	-1,3	1,4

Źródło: BDL/GUS.

4.2.5. Migracje

Dane z zakresu migracji na terenie gminy Nysa wskazują na odpływ mieszkańców. Napływ mieszkańców (w przypadku migracji wewnętrznej) wynosi 615 osób, odpływ zaś – 691 osób (GUS, 2012). W obu kategoriach (tj. ludności napływowej i odpływowej) nieznacznie większość stanowią kobiety: wśród ludności napływowej ich udział wynosi 53,6% ogółu, a odpływowej – 51,5% (GUS, 2012). W ruchu wewnętrznym dominują zameldowania na obszarze miejskim – w 2012 roku zameldowani w mieście stanowili 60,8% ogółu meldowanych (w 2006 roku było to 57,9%, zaś w 2002 roku – 65,4%). Podobne tendencje występują w przypadku wymeldowań w ruchu

wewnętrzny – wymeldowania na terenie miasta stanowiły w latach 2002, 2006 oraz 2012 odpowiednio: 78,5%, 78,9% oraz 74,1% ogółu wymeldowań.

Migracje zagraniczne dotyczą znacznie mniejszej części ludności gminy – emigracja zagraniczna obejmuje 41 osób (20 mężczyzn i 21 kobiet), przy czym zdecydowaną większość stanowią mieszkańcy miasta Nysa (37 osób, w porównaniu do 4 osób z terenów wiejskich gminy; GUS, 2012). Imigracja obejmuje 23 osoby (11 mężczyzn i 12 kobiet), z czego również przeważającą większość stanowią mieszkańcy miasta (21 osób), podczas gdy z terenów wiejskich gminy 2 osoby (GUS, 2012). Szczyt migracji zagranicznych przypadł na 2006 rok, gdy z gminy wymeldowało się za granicę ogółem 221 osób, w tym 200 osób z miasta Nysa, 133 mężczyzn i 108 kobiet.

Tabela 13. Migracje wewnętrzne i zagraniczne w gminie Nysa, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012
zameldowania w ruchu wewnętrznym							
Gmina Nysa	710	657	677	595	608	581	615
miasto	464	409	392	365	350	346	374
obszar wiejski	246	248	285	230	258	235	241
mężczyźni	315	290	314	260	261	256	279
kobiety	395	367	363	335	347	325	336
zameldowania z zagranicy							
Gmina Nysa	22	30	24	44	37	38	23
miasto	19	25	23	33	27	30	21
obszar wiejski	3	5	1	11	10	8	2
mężczyźni	10	15	12	32	28	23	11
kobiety	12	15	12	12	9	15	12
wymeldowania w ruchu wewnętrznym							
Gmina Nysa	729	818	901	662	720	658	691
miasto	572	649	711	498	570	516	512
obszar wiejski	157	169	190	164	150	179	179
mężczyźni	351	399	445	296	326	294	335
kobiety	378	419	456	366	394	364	356
wymeldowania za granicę							
Gmina Nysa	72	72	221	142	47	64	41
miasto	65	58	200	124	34	63	37
obszar wiejski	7	14	21	18	13	1	4
mężczyźni	35	37	113	78	25	29	20
kobiety	37	35	108	64	22	35	21

Źródło: BDL/GUS.

Ogólne saldo migracji stałej w przypadku gminy Nysa wynosi -94, przy czym w mieście Nysa jest ono zdecydowanie wyższe i kształtuje się na poziomie -154 (GUS, 2012). W przypadku terenów wiejskich gminy notuje się dodatnie saldo migracji ogółem: 60 (GUS, 2012). Warto podkreślić, iż na obszarach wiejskich od 2002 roku stale występuje dodatnie saldo migracji ogółem, zaś w przypadku miasta – ujemne, które osiągnęło maksimum w 2006 roku, gdy wyniosło -421. Również w przypadku salda migracji wewnętrznych na obszarach wiejskich od 2002 roku obserwowane są wartości dodatnie, a w przypadku miasta Nysa – ujemne. Zmiany wartości salda migracji w latach 2002-2012 prezentuje tabela 14:

Tabela 14. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w gminie Nysa, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012
Saldo migracji ogółem							
Gmina Nysa	-69	-203	-421	-165	-122	-103	-94
miasto	-154	-273	-496	-224	-227	-203	-154
obszar wiejski	85	70	75	59	105	100	60
saldo migracji wewnętrznych							
Gmina Nysa	-19	-161	-224	-67	-112	-77	-76
miasto	-108	-240	-319	-133	-220	-170	-138
obszar wiejski	89	79	95	66	108	93	62
mężczyźni	-36	-109	-131	-36	-65	-38	-56
kobiety	17	-52	-93	-31	-47	-39	-20
saldo migracji zagranicznych							
Gmina Nysa	-50	-42	-197	-98	-10	-26	-18
miasto	-46	-33	-177	-91	-7	-33	-16
obszar wiejski	-4	-9	-20	-7	-3	7	-2
mężczyźni	-25	-22	-101	-46	3	-6	-9
kobiety	-25	-20	-96	-52	-13	-20	-9

Źródło: BDL/GUS.

4.3. Aktywność społeczna

4.3.1. Organizacje pozarządowe

Statystyka publiczna (Główny Urząd Statystyczny) gromadzi szczegółowe dane dotyczące organizacji pozarządowych w układzie wojewódzkim (poziom NUTS3), co uniemożliwia dokładną charakterystykę tego typu organizacji w skali gminy pod względem np. liczby pracowników czy typu prowadzonej działalności²⁹.

W ramach ww. statystyki dostępne są jedynie dane dotyczące liczby fundacji i stowarzyszeń wpisanych do rejestru REGON, jako składowych sektora prywatnego. Na tej podstawie można stwierdzić, iż w gminie Nysa funkcjonuje 9 fundacji oraz 188 stowarzyszeń i organizacji społecznych (GUS, 2012). W porównaniu do danych z 2002 roku, na terenie gminy przybyło 7 fundacji oraz 87 stowarzyszeń i organizacji społecznych. Fundacje prowadzone są wyłącznie na terenie miasta Nysa, zaś stowarzyszenia i organizacje społeczne – zarówno w mieście, jak i na terenach wiejskich gminy. Choć stale dominują stowarzyszenia i organizacje zlokalizowane na obszarach miejskich, to jednak ich udział w ogólnej liczbie tego typu podmiotów spadł z 80,2% do 71,3%. Jednocześnie obserwowane jest zwiększanie udziału stowarzyszeń i organizacji pozarządowych wiejskich, z 19,8% do 28,7% (GUS, 2002-2012). Warto odnotować także bardzo dużą dynamikę wzrostu liczby stowarzyszeń i organizacji społecznych na terenach wiejskich – w latach 2002-2012 nastąpił wzrost o 170% (podczas gdy w mieście odnotowano wzrost o 65,4%; w gminie ogółem – 86,1%).

²⁹ Również Krajowy Rejestr Sądowy oraz Rejestr Starosty nie odpowiadają na pytanie o stan i strukturę III sektora w gminie. Opisują go jedynie w sposób liczbowy (tj. wskazują, ile organizacji pozarządowych jest zarejestrowanych na terenie gminy).

Tabela 15. Fundacje oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne – podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w gminie Nysa, lata 2002-2012.

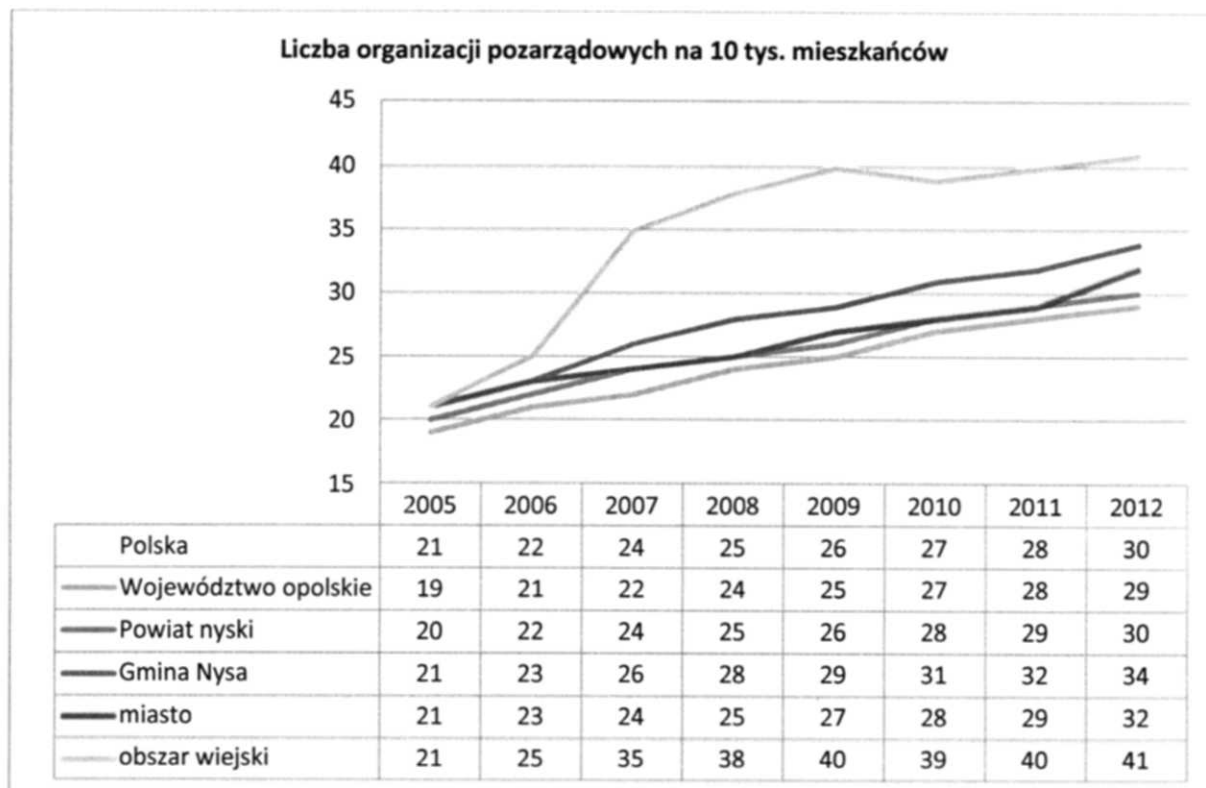
	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2002
sektor prywatny - fundacje								
Gmina Nysa	2	3	6	6	7	8	9	7
miasto	2	3	6	6	7	8	9	7
obszar wiejski	0	0	0	0	0	0	0	0
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne								
Gmina Nysa	101	119	134	159	173	178	188	87
miasto	81	91	103	110	122	126	134	53
obszar wiejski	20	28	31	49	51	52	54	34

Źródło: BDL/GUS.

Udostępniane są także wskaźniki obrazujące liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Liczba ta w przypadku gminy Nysa charakteryzuje się stałą tendencją rosnącą: w 2005 roku na 10 tys. mieszkańców funkcjonowało 21 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, zaś w 2012 roku były już 34 podmioty trzeciego sektora (GUS, 2005-2012). Szczególnie wyraźny jest wzrost odnotowany na obszarze wiejskim, gdzie był on niemal dwukrotny: z 21 do 41 podmiotów (GUS, 2005-2012). W przypadku miasta Nysa również następuje wzrost liczby podmiotów III sektora, jednak nie jest on tak znaczny jak na obszarach wiejskich: liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych zwiększyła się na tym terenie z 21 do 32 w przeliczeniu na 10 tys. ludności (GUS, 2005-2012).

Gmina Nysa (szczególnie obszar wiejski) wyróżnia się pozytywnie na tle powiatu, województwa i kraju jeśli chodzi o liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców. W gminie osiągnięto najwyższe wskaźniki w tym zakresie, co jest tym bardziej znaczące, iż w 2005 roku (wyjściowym dla niniejszej analizy) sytuacja we wszystkich jednostkach była podobna (tj. 19-21 NGO na 10 tys. mieszkańców). Jak wspomniano powyżej, na przestrzeni 7 lat w gminie liczba podmiotów III sektora w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców zwiększyła się średnio o 13 podmiotów, zaś w tym samym okresie w Polsce – o 9 podmiotów.

Tabela 16. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców, lata 2005-2012.

Źródło: BDL/GUS.

Na podstawie informacji udostępnianych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Nysie³⁰, można zidentyfikować najczęściej występujące obszary działalności organizacji pozarządowych w gminie Nysa. Podmioty III sektora swoją działalność prowadzą najczęściej w obszarze sportu oraz kultury, historii i sztuki, najrzadziej zaś w obszarze oświaty i na rzecz przedsiębiorców:

- Sport – 30 organizacji
- Kultura, historia i sztuka – 24 organizacje
- Działalność międzynarodowa, wspólnoty lokalne, aktywność społeczna – 17 organizacji
- Bezpieczeństwo – 15 organizacji
- Inne obszary – 14 organizacji
- Pomoc społeczna – 12 organizacji
- Turystyka i wypoczynek – 7 organizacji
- Oświata – 5 organizacji
- Przedsiębiorcy – 4 organizacje.

Spośród organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy Nysa 14 NGO'ów³¹ uprawnionych jest do otrzymania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych (Rejestr KRS, 2013):

- Stowarzyszenie Auxilium „Hospicjum św. Arnolda Janssena w Nysie”
- Nyski Klub Sportowo-Turystyczny Niewidomych i Słabowidzących „Atut” Nysa
- Fundacja Ratowania Zabytków Katedry Nyskiej
- Klub Sportowy „Polonia”
- Klub Żeglarski „Nysa” w Głębinowie
- Centrum Aktywizacji Zawodowej Bezrobotnych i Wolontariatu Ziemi Nyskiej
- Ludowy Klub Sportowy Bustan Ziemia Nyska

³⁰<http://www.ops-nysa.pl/inkubator-organizacji-spoecznych/baza-ngo> (08.08.2012)

³¹ NGO – (ang.) *Non Governmental Organizations* (organizacje pozarządowe, III sektor)

- Stowarzyszenie Absolwentów i Sympatyków Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nysie
- Stowarzyszenie „Dobra Droga”
- Stowarzyszenie Św. Dominika Stowarzyszenie Użyteczności Publicznej
- Stowarzyszenie „Pro Uno”
- Fundacja „Bardziej Być”
- Stowarzyszenie Rozwoju Uniwersytetu III Wieku im. Jerzego Kozarzewskiego w Nysie
- Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci Niepełnosprawnych – Janek przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Nysie im. Ks. Jana Twardowskiego³².

Organizacje pozarządowe w Nysa mogą korzystać ze wsparcia instytucji wspierających. W przypadku gminy usługi takie świadczą: Inkubator Organizacji Społecznych, Centrum Pro Bono oraz Opolskie Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych w Opolu. Inkubator Organizacji Społecznych funkcjonuje przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Nysie i prowadzi działalność doradczą i konsultacyjną dla NGO oraz umożliwia skorzystanie z bazy lokalowej. Wolontariusze Inkubatora Organizacji Społecznych w Nysie służą pomocą dzieciom (m.in. w zakresie odrabiania lekcji) oraz osobom dorosłym (przy wykonywaniu codziennych czynności), ale także uczestniczą w różnego rodzaju akcjach. W Inkubatorze Organizacji Społecznych organizowane są także spotkania przedstawicieli nyskich organizacji pozarządowych z pracownikami Ośrodka Pomocy Społecznej w Nysie, a także przedstawicielami władz miasta i gminy – spotkania te stanowią z jednej strony możliwość przedstawienia swojej pracy, z drugiej zaś – służą poznaniu wzajemnych oczekiwań i wypracowaniu wspólnych działań dla efektywnej współpracy organów publicznych z III sektorem. Ponadto, poprzez swoją aktywność (m.in. dzięki prezentacjom na stronie internetowej) Inkubator Organizacji Społecznych zachęca nyskie organizacje pozarządowe do uczestnictwa w konkursach ofert, zarówno na poziomie lokalnym (w gminie), jak i wojewódzkim, krajowym czy europejskim³³. Centrum Pro Bono świadczy usługi pośrednictwa między kancelariami a organizacjami pozarządowymi w zakresie uzyskania bezpłatnej pomocy prawnej, a Opolskie Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych w Opolu prowadzi działalność w zakresie poradnictwa, szkoleń, udostępniania zasobów bibliotecznych, animacji partnerstw, organizacji Forum Inicjatyw Pozarządowych oraz internetowego forum dla liderów organizacji³⁴.

Współpraca gminy Nysa z organizacjami pozarządowymi odbywa się na podstawie corocznie opracowywanego „Rocznego programu współpracy Gminy Nysa z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami realizującymi zadania publiczne w sferze pożytku publicznego”. Zadania realizowane są w obszarach: pomocy społecznej (w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób), ochrony i promocji zdrowia, promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy, działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i sportu, turystyki i krajoznawstwa, porządku i bezpieczeństwa publicznego, ratownictwa i ochrony ludności, działalności na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami, działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka, przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym oraz działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy, w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 1-32 ustawy. W ramach tych obszarów ustalane są zadania priorytetowe, a sama współpraca gminy z organizacjami pozarządowymi odbywa się w formach finansowych (głównie zlecanie zadań w drodze otwartego konkursu ofert) i pozafinansowych. Na

³² Na podstawie: Krajowy Rejestr Sądowy, <https://ems.ms.gov.pl/krs/wyszukiwaniepodmiotu?t:lb=t> (01.09.2013).

³³ Na podstawie: <http://www.ops-nysa.pl/inkubator-organizacji-spolecznych> (02.11.2013)

³⁴ Na podstawie: http://www.nysa.eu/strona-260-instytucje_wspierajace_organizacje.html (08.08.2013)

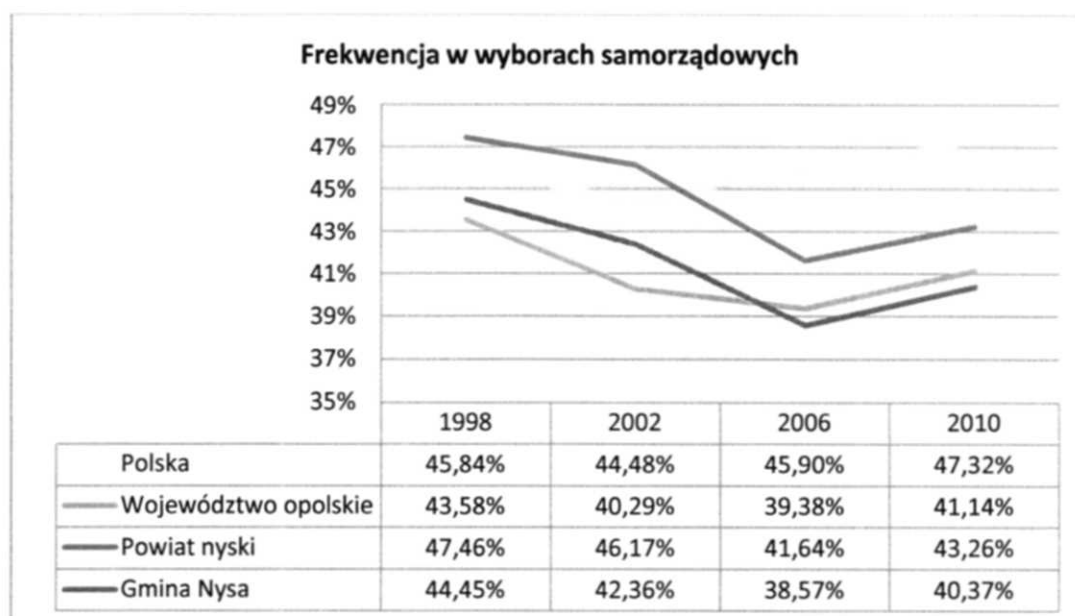
realizację Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi gmina Nysa przeznacza rokrocznie około 1,5 mln zł (w 2013 roku – do 1,5 mln zł, w 2012 roku – co najmniej 1,5 mln zł)³⁵.

4.3.2. Udział w wyborach

Frekwencja wyborcza na terenie gminy Nysa kształtuje się na zróżnicowanym poziomie w zależności od typu wyborów.

W przypadku wyborów samorządowych najwyższą frekwencję odnotowano w 1998 roku, gdy wynosiła ona 44,45%. Podczas ostatnich dotychczas wyborów samorządowych (w 2010 roku) w głosowaniu uczestniczyło 40,37% uprawnionych mieszkańców gminy Nysa. Najniższa frekwencja w wyborach samorządowych wystąpiła w 2006 roku, gdy głosowało jedynie 38,57% ludności. Na tle Polski gmina Nysa charakteryzuje się niższą frekwencją wyborczą w wyborach samorządowych, częściej w wyborach samorządowych głosują także mieszkańcy powiatu nyskiego. Frekwencja w wyborach samorządowych w gminie najbardziej zbliżona jest do frekwencji w województwie opolskim.

Rysunek 8. Frekwencja wyborcza – wybory samorządowe, lata 1998-2010.

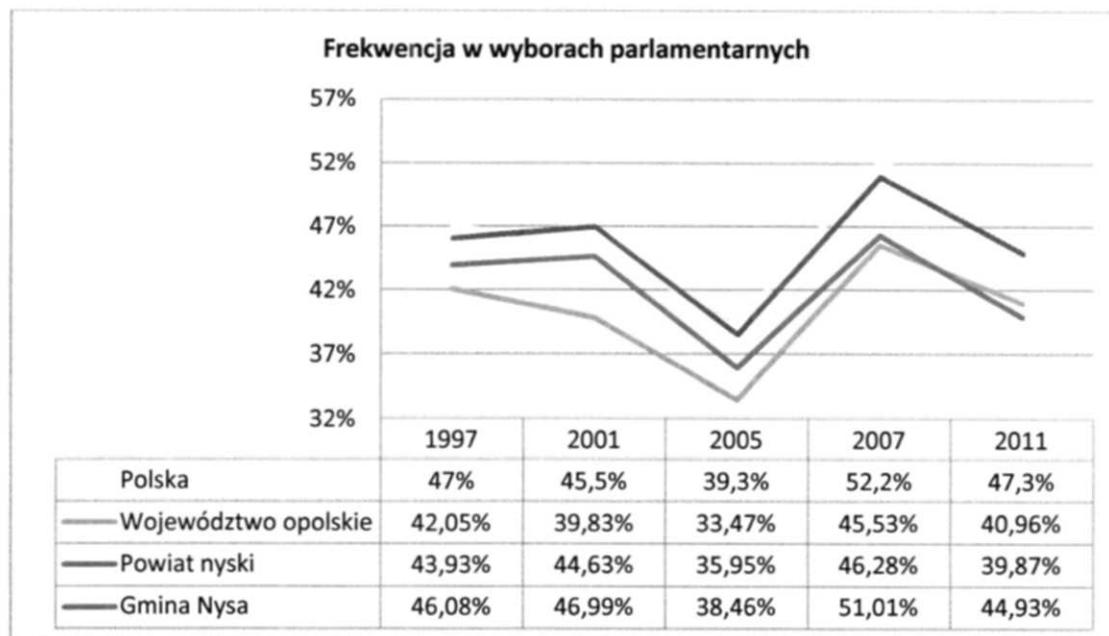

Źródło: www.mojapolis.pl (05.08.2013)

W przypadku wyborów parlamentarnych najwyższą frekwencję odnotowano w 2007 roku, gdy w wyborach uczestniczyło 51,01% mieszkańców gminy – były to jedyne wybory parlamentarne, w których udział wzięła ponad połowa uprawnionych do głosowania. Sytuacja taka wystąpiła także w skali kraju, gdzie frekwencja wyniosła 52,2%. Frekwencja w wyborach parlamentarnych we wszystkich jednostkach administracyjnych podlegała podobnym wahaniom (tj. spadkom i wzrostom w poszczególnych latach wyborczych) – gmina Nysa na tym tle plasowała się najbliżej średniej krajowej osiągając wyższe odsetki frekwencji wyborczej niż miało to miejsce w powiecie nyskim (39,87% w wyborach w 2011 roku) oraz w województwie opolskim (40,96% w 2011 roku).

³⁵ Za: *Roczny program współpracy Gminy Nysa z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami realizującymi zadania publiczne w sferze pożytku publicznego na rok 2012 oraz Roczny program współpracy Gminy Nysa z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami realizującymi zadania publiczne w sferze pożytku publicznego na rok 2013.*

Rysunek 9. Frekwencja wyborcza – wybory parlamentarne, lata 1997-2011.

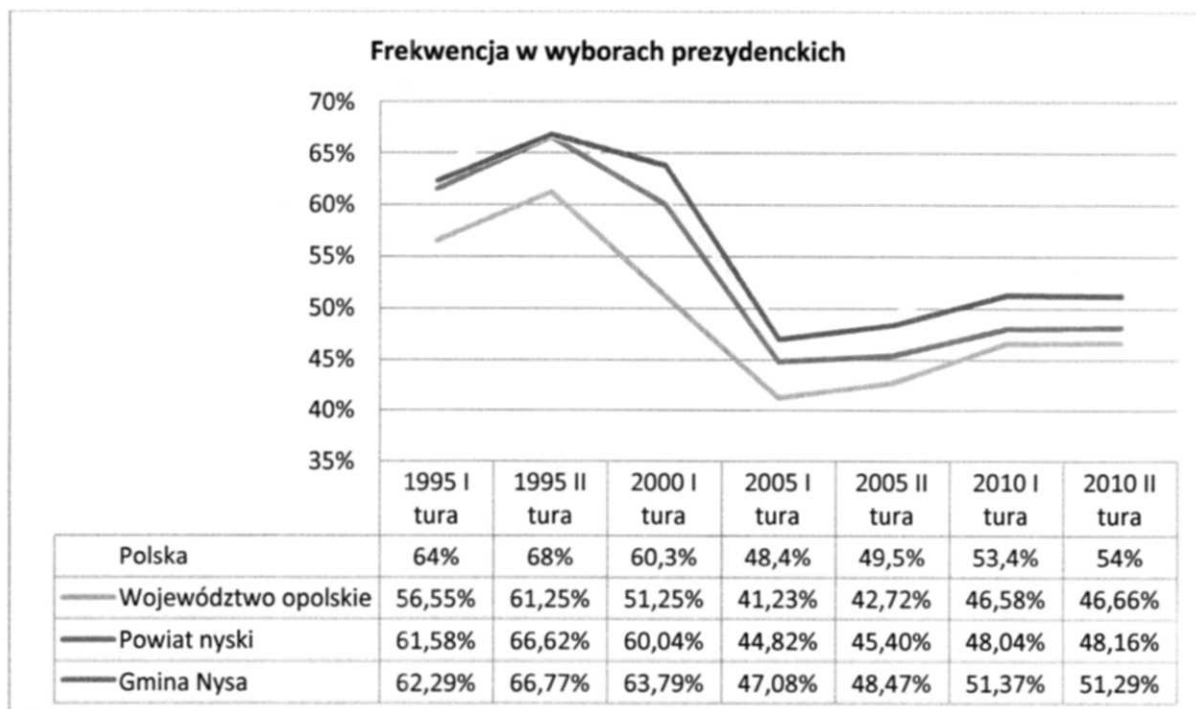
Źródło: www.mojapolis.pl (05.08.2013)

Wybory prezydenckie są tymi wyborami, w których mieszkańcy gminy Nysa uczestniczą najchętniej – najwyższe poziomy frekwencji odnotowano w 1995 roku, gdy głosowało 62,29% uprawnionych w I turze i 66,77% w II turze. Wysoka była frekwencja wyborcza także w 2000 roku, gdy wyniosła 63,79%. W kolejnych wyborach prezydenckich obserwowano mniejsze zainteresowanie ze strony mieszkańców gminy Nysa: najniższa frekwencja w wyborach prezydenckich miała miejsce w 2005 roku, gdy w I turze głosowało 47,08% mieszkańców, a w II turze: 48,47%. W kolejnych wyborach prezydenckich (2010 rok) frekwencja wzrosła nieznacznie do poziomu 51,37% w I turze i 51,29% w II turze.

Większe zainteresowanie wyborami prezydenckimi – w porównaniu do wyborów samorządowych czy parlamentarnych – obserwowane jest także w powiecie nyskim, województwie opolskim oraz w całym kraju. Frekwencja osiągnięta w gminie Nysa plasuje ją w lepszej pozycji niż powiat i województwo (gdzie frekwencja w wyborach prezydenckich jest niższa niż w gminie), uzyskując odsetki uczestniczących w wyborach zbliżone do poziomowi kraju.

Rysunek 10. Frekwencja wyborcza – wybory prezydenckie, lata 1995-2010.

Źródło: www.mojapolis.pl (05.08.2013)

4.3.3. Działalność władz lokalnych na rzecz rozwoju gminy Nysa

Sołectwa gminy Nysa aktywnie uczestniczą w programie „Odnowa Wsi Opolskiej”. Istnieje on od 1997 roku, a jego głównym celem jest aktywizacja wiejskich społeczności lokalnych, między innymi poprzez budowanie w sołectwach strategii rozwoju³⁶. Do 2012 roku do programu „Odnowy Wsi Opolskiej” przystąpiły następujące miejscowości z terenu gminy Nysa³⁷: Głębinów (1997 rok), Złotogłowice (1997 rok), Biała Nyska (2000 rok), Skorochów (2002 rok), Sękowice (2002 rok), Koperniki (2004 rok), Niwnica (2004 rok), Iława (2005 rok), Kępnicza (2007 rok), Domaszkowice (2007 rok), Hajduki Nyskie (2007 rok), Przełęk (2007 rok), Lipowa (2007 rok), Rusocin (2007 rok), Konradowa (2008 rok), Regulice (2008 rok), Wierzbięcice (2008 rok), Goświnowice (2009 rok), Morów (2010 rok), Radzikowice (2011 rok) oraz Siostrzechowice (2012 rok).

W 2012 roku na terenie gminy Nysa zrealizowano 4 zadania w ramach programu „Odnowa Wsi Opolskiej” na łączną kwotę 8.850,00 zł. W Iławie wykonano wiatę grillową przy boisku sportowym, w Regulicach dokonano niwelacji terenu w ramach przygotowania do wykonania płyty boiska sportowego, w Rusocinie wykonano I etap budowy wiaty grillowej, a w Sękowicach zakupiono materiały do wykonania I etapu budowy wiaty grillowej. Całkowity koszt zadań zrealizowanych w ramach programu „Odnowa Wsi Opolskiej” wyniósł łącznie 54.820,92 zł³⁸. Ponadto, nyskie sołectwo Kępnicza zajęło I miejsce w ramach konkursu „Najlepsze przedsięwzięcie odnowy wsi w powiecie nyskim za rok 2011”, uzyskując nagrodę w wysokości 3.000,00 zł.

³⁶ Za: www.odnowawsi.eu (05.08.2013)

³⁷ W nawiasach podano rok przystąpienia sołectwa do programu „Odnowa Wsi Opolskiej”.

³⁸ Za: Sprawozdanie z realizacji zadań w ramach programu „Odnowa wsi” w roku 2012.

Na 2013 rok w ramach programu „Odnowa Wsi Opolskiej” zaplanowano realizację 6 zadań, na które łączna wnioskowana kwota dotacji wynosi 13.000,00 zł. Proponowana kwota dotacji wyniosła 7.100,00 zł, zaś całkowity koszt zadań realizowanych w ramach programu: 92.252 zł. W 2013 roku do programu zostały zgłoszone projekty z Domaszkowic (wybrukowanie placu wejściowego do budynku gminnego), Goświnowic (rozpoczęcie prac związanych z zagospodarowaniem terenu przy pawilonie sportowym), Ławy (wykonanie I etapu zadania placu spotkań przy wiacie grillowej), Kępnicy (zakup materiałów budowlanych oraz wykonanie prac około budowlanych związanych z budową boiska do koszykówki), Morowa (zagospodarowanie placu sportowo-rekreacyjnego) oraz Skorochowa (zakup urządzenia zabawowego na plac zabaw)³⁹.

Obszar gminy Nysa jest terenem działania Lokalnej Grupy Działania „Nyskie Księstwo Jezior i Gór”. W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 realizuje ona lokalną strategię rozwoju (LSR) w gminach: Nysa (z wyłączeniem obszaru miejskiego), Głuchołazy, Otmuchów i Paczków. Misją LGD jest poprawa jakości życia mieszkańców tego obszaru, poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów do rozwoju przedsiębiorczości i aktywności mieszkańców oraz ochrona i wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych obszaru. Jednym z projektów, za których realizację w latach 2010-2011 odpowiedzialna była Lokalna Grupa Działania „Nyskie Księstwo Jezior i Gór”, był projekt „PCM – Pokazujemy co mamy”. Jego celem była promocja atrakcji obszaru działania LGD i okolic⁴⁰. Natomiast w ramach wdrażania LSR na terenie gminy Nysa zrealizowano także wiele tzw. „małych projektów”:

1. Dożynki gminne w Kubicach (2010)
2. Budowa miejsca wypoczynku i rekreacji w Skorochowie (2010)
3. Odnowienie elewacji wieży kościoła p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Niwnicy (2010)
4. Promocja produktu lokalnego „Pierniki prosto z Kopernik” (2011)
5. III Festiwal Ognia i Wody (2011)
6. Konserwacja i restauracja krucyfiks z elewacji kościoła p.w. św. Mikołaja w Kopernikach (2011)
7. Stworzenie miejsca rekreacji i integracji mieszkańców w Regulicach (2011)
8. Plenerowe miejsce spotkań w Kępnicy (2011)
9. Dożynki gminne w Sękowicach (2011)
10. Miejsce zabawy i rekreacji w Złotogłowicach (2011)
11. „Przyczynek do historii Ziemi Nyskiej” w Niwnicy (2011)
12. Plac zabaw dla dzieci w Hajdukach Nyskich (2012)
13. Promocja produktu lokalnego „Paszтет po Regulicku” (2012)
14. Wiata rekreacyjna jako miejsce aktywnego wypoczynku połączonego z obcowaniem z przyrodą w Hajdukach Nyskich (2012)
15. Promocja turystyki i dziedzictwa portalem turystycznym ziemi LGD „Nyskie Księstwo Jezior i Gór” (2012)
16. Konserwacja i restauracja obrazu - epitafium Jana Ignacego Frantzke (2012)
17. Budowa pola minigolfowego (2012)
18. „Młyn, obudzimy młyn” w Niwnicy (2012)
19. Budowa miejsca rekreacyjno-edukacyjnego w Konradowej (2012)
20. Wykonanie i montaż siedzisk na boisku sportowym w Kępnicy (2013)
21. Jarmarki – nowym produktem wzmacniającym tożsamość nyskich sołectw oraz szansą na rozwój i zachowanie tradycji ludowych (2013)⁴¹.

³⁹ Za: *Propozycja wsparcia wniosków w ramach programu „Odnowa wsi” na 2013 r.*

⁴⁰ Na podstawie: http://www.nyskieksiestwo.turystyka.net/page_i_zp_projekty_wspolpracy.html (05.08.2013)

⁴¹ Na podstawie: http://www.nyskieksiestwo.turystyka.net/page_i_zp_male_projekty.html (05.08.2013) oraz informacji Wydziału Rolnictwa i Ochrony Środowiska Urzędu Miejskiego w Nysie.

Gmina Nysa uczestniczy także w programie Tradycyjny Produkt Opolszczyzny, którego celem jest ochrona tradycyjnych i regionalnych specjałów. W ramach podjętych działań 7 produktów zostało wpisanych na listę produktów tradycyjnych Opolszczyzny: gołąbki z kaszy gryczanej i ziemniaków, tamańce z makiem, placki ziemniaczane na liściu kapusty, róża ucierana z cukrem na surowo, sok pomidorowy, gomołki serowe z miętą oraz sernik z ziemniakami⁴².

Szczególnie ważnym aspektem działalności władz gminy Nysa jest włączanie różnych kategorii społecznych mieszkańców w działania opiniotwórcze przez tworzone organy o charakterze konsultacyjnym. Uchwałą Rady Miejskiej w Nysie z dnia 23 sierpnia 2012 roku powołano Radę Seniorów, której pełnomocnikiem jest kierownik Dziennego Domu Pobytu w Nysie. W dniu 18 października 2012 roku wybrano 23 Radnych – Seniorów na czteroletnią kadencję (2012-2016), przedstawicieli seniorów, emerytów, rencistów oraz instytucji realizujących działania na ich rzecz. Inauguracyjna sesja Rady Seniorów odbyła się 22 listopada 2012 roku. Głównym zadaniem Rady Seniorów jest reprezentowanie interesów seniorów wobec władz samorządowych. Jest to organ doradczy, inicjatywny i opiniotwórczy. Obszary działalności Rady są następujące: integracja i wspieranie środowiska osób starszych oraz reprezentowanie zbiorowych interesów tych osób na zewnątrz, wspieranie aktywności ludzi starszych, profilaktyka i promocja zdrowia seniorów, przełamywanie stereotypów na temat seniorów i starości oraz budowanie ich autorytetu, zapewnienie seniorom dostępu do edukacji i kultury oraz zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych⁴³.

Na terenie gminy Nysa funkcjonuje również Młodzieżowa Rada, składająca się z przedstawicieli młodzieży chcącej aktywnie uczestniczyć w dyskusjach o sprawach miasta. Radę tworzy 20 przedstawicieli – uczniów nyskich szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Rada została powołana uchwałą Rady Miejskiej w Nysie w dniu 28 czerwca 2012 roku. Inauguracyjna sesja odbyła się 14 listopada 2012 roku. Rada Młodzieżowa ma charakter konsultacyjny, jej główne zadania polegają na wspieraniu i upowszechnianiu idei samorządowej wśród młodzieży oraz kształtowaniu postaw obywatelskich i patriotycznych⁴⁴.

Funkcje doradcze i opiniujące pełni również funkcjonująca w gminie Rada Kultury. Powołany w 2009 roku organ był pierwszym tego typu podmiotem na Opolszczyźnie, mającym wspierać władze gminy w realizacji zadań i przedsięwzięć związanych z upowszechnianiem kultury. W jej skład wchodzi przedstawiciele instytucji kultury, władz lokalnych, środowisk akademickich i artystycznych, organizacji pozarządowych, środowisk działających na rzecz społeczności wiejskich oraz przedsiębiorców. Do głównych celów działalności Rady Kultury należą: *„rozpoznawanie potrzeb kulturalnych mieszkańców gminy Nysa, opiniowanie i wspieranie inicjatyw promujących i integrujących działalność kulturalną, pomoc w projektowaniu działalności merytorycznej jednostek kultury, wspieranie i aktywizacja środowisk twórczych, współpraca z Komisją Kultury i Kultury Fizycznej Rady Miejskiej w Nysie w celu wypracowania nowych form i metod rozwoju kultury, współtworzenie Kalendarza Imprez Kulturalnych na terenie gminy Nysa, promowanie twórców indywidualnych i przedstawicieli amatorskich ruchów artystycznych oraz podejmowanie działań zmierzających do udostępnienia mieszkańcom atrakcyjnych produktów kulturalnych”*⁴⁵.

Samorząd gminy Nysa regularnie organizuje także konsultacje społeczne w sprawach ważnych dla mieszkańców. W latach 2011-2013 konsultacjom zostały poddane m.in. następujące problemy i kwestie:

- Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Nysa

⁴² Na podstawie: http://www.odnowawsi.eu/serwis/index.php?id=26&send=go&nazwa=&id_obszar=-1&id_gmina=77 (05.08.2013)

⁴³ Na podstawie: http://www.nysa.eu/aktualnosc-5019-rada_seniorow_obraduje.html (05.08.2013)

⁴⁴ Na podstawie: http://www.nysa.eu/strona-1566-rada_mlodzielow.html (05.08.2013)

⁴⁵ Za: http://www.nysa.eu/aktualnosc-5368-rada_kultury_w_nysie_podsumowala.html (01.09.2013)

- Ustalenie wysokości i zasad ustalania dotacji celowej dla podmiotów prowadzących żłobki lub kluby dziecięce na terenie gminy Nysa
- Określenie wykazu kąpielisk położonych na terenie gminy Nysa oraz długości sezonu kąpielowego
- Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie gminy Nysa
- Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2012-2014
- Odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości
- Określanie trybu powoływania członków oraz trybu działania Gminnej Rady Działalności Pożytku Publicznego w Nysie
- Programy współpracy gminy Nysa z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami realizującymi zadania publiczne w sferze pożytku publicznego (2012, 2013)
- Zasady udzielania stypendium dla uczniów⁴⁶.

Działania władz samorządowych (także za pośrednictwem podległych sobie jednostek) na rzecz rozwoju i poprawy jakości życia w gminie Nysa są doceniane na arenie krajowej i międzynarodowej. Gmina jest laureatem wielu prestiżowych nagród i wyróżnień, przyznawanych w różnych dziedzinach. Do najważniejszych osiągnięć ostatnich lat należą:

- Dyplom Europejski (2008), Flaga Honorowa (2009) oraz Plakietka Honorowa (2013) – prestiżowe wyróżnienia przyznawane przez Radę Europy, umożliwiające ubieganie się o Nagrodę Europejską. Wyróżnienia przyznawane są miastom i gminom, które prowadzą aktywną współpracę międzynarodową i działają na rzecz jedności europejskiej⁴⁷.
- Certyfikat OROT 2010 „Najlepszy produkt turystyczny Śląska Opolskiego” nadawany przez Opolską Regionalną Organizację Turystyczną dla Nyskiego Ośrodka Rekreacji w kategorii „wydarzenie” za Festiwal Ognia i Wody. Jest to impreza odbywająca się na plaży Nyskiego Ośrodka Rekreacji od 2010 roku. Jej punktem kulminacyjnym jest pokaz fajerwerków na Jeziorze Nyskim, przygotowywany przez profesjonalne firmy pirotechniczne.
- Nagroda Marszałka województwa opolskiego „Partnerstwo bez granic” w kategorii „samorząd”. Gmina Nysa zajęła II miejsce za Dni Twierdzy Nysa oraz III miejsce za promocję Szlaku Św. Jakuba.
- Wyróżnienie w konkursie „Dobre stypendia 2010” organizowanym przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności i Fundację „Moje Stypendium” w kategorii „Programy stypendialne jednostek samorządu terytorialnego” za projekt „Tylko w Nysie za darmo studiujesz, za darmo mieszkasz”. W ramach realizowanego od 2007 roku projektu pokrywane są koszty noclegów dla studentów I roku Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nysie.
- Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Nysie oraz władze samorządowe Nysy jako laureaci nagrody „Super Samorząd 2011”. Nagroda przyznawana jest w ramach Szkoły Liderów partnerstwom lokalnym, odznaczającym się wysoką aktywnością władz samorządowych, organizacji pozarządowych, instytucji kultury oraz mieszkańców. Nyskie partnerstwo pokonało w tym konkursie 1350 uczestników z całej Polski.
- Tytuł „Przyjazna Gmina 2011” przyznany w ramach konkursu odbywającego się pod patronatem Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Gmina Nysa otrzymała ten tytuł jako gmina przyjazna inwestorom, mieszkańcom i turystom, zyskując jednocześnie prawo posługiwania się Godłem „Przyjazna Gmina 2011” w działaniach marketingowych.

⁴⁶ Na podstawie: http://www.nysa.eu/strona-1144-konsultacje_spoleczne_uchwaly.html (05.08.2013)

⁴⁷ Na podstawie: http://www.nysa.eu/aktualnosc-5442-plakietka_honorowa_rady_europy_dla_nysy.html (05.09.2013)

- Tytuł „Wybitnej Architektury Ziemnej w Europie” (edycja 2011) dla Bastionu św. Jadwigi i Fortu Wodnego. Tytuł przyznawany jest w ramach europejskiego projektu „Terra incognita” (projekt UE „Kultura”) zorientowanego na zachowanie, promocję i przebudowę budowli ziemnych w Europie. Organizatorzy docenili dokonane przy współfinansowaniu ze środków unijnych odnowienie i rewitalizację Bastionu św. Jadwigi oraz Fortu Wodnego, pełniących obecnie funkcje kulturalno-rekreacyjne. W ramach projektu wydano album promocyjny, w którym nyskie budowle ziemne zostały przedstawione wśród obiektów z całej Europy (m.in. Czech, Hiszpanii, Włoch, Słowacji, Niemiec, Portugalii, Wielkiej Brytanii).
- „Najlepszy produkt turystyczny Śląska Opolskiego” w kategorii „ impreza” dla Nyskiego Domu Kultury im. Wandy Pawlik za „Polsko-Czeską Muzyczną Fiestę”. Impreza promuje polskich i czeskich muzyków-amatorów (muzyka hip-hop, house, reggae, rock), a także pełni funkcje kulturotwórcze i integrujące mieszkańców pogranicza.
- Wyróżnienie dla projektu „W rodzinie siła 2012” w ramach Programu Ochrony „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie” wraz z dofinansowaniem w wysokości 20.900,00 zł. Projekt, który zdobył I miejsce w kraju, jest realizowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Nysie we współpracy z działającym na mocy zarządzenia Burmistrz Nysy Zespołem Interdyscyplinarnym ds. przeciwdziałania przemocy.
- Wyróżnienie za projekt „Nysa – miasto przyjazne osobom niepełnosprawnym” w konkursie na najlepsze projekty samorządów na rzecz osób niepełnosprawnych. Projekt zakłada kompleksowe dostosowywanie infrastruktury i obiektów użyteczności publicznej w gminie Nysa do potrzeb osób niepełnosprawnych, co przyczyni się do zwiększenia ich udziału w życiu publicznym i społeczno-kulturalnym lokalnej społeczności, a jednocześnie będzie przeciwdziało dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu.
- Wyróżnienie w ogólnopolskim konkursie „Krajowi Liderzy Innowacji i Rozwoju” – gmina Nysa została laureatem edycji regionalnej tego konkursu. Konkurs jest organizowany przez Fundację Innowacji i Rozwoju w Warszawie, a jego celem jest promocja innowacyjnych i rozwojowych inicjatyw i przedsięwzięć.

4.4. Podsumowanie *Sfera społeczna*

Gmina Nysa jest dotknięta problemem depopulacji, wynikającym ze zmniejszającej się liczby ludności, ujemnego salda migracji oraz ujemnego przyrostu naturalnego, a także problemem starzenia się społeczeństwa.

Sytuacja demograficzna gminy Nysa nie jest dobra, szczególnie uwagę zwraca postępujący od 2002 roku ubytek liczby ludności. Ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji są zjawiskami występującymi w gminie od wielu lat. Niskie wskaźniki urodzeń na 1.000 mieszkańców, przy utrzymującym się na stałym, wyższym poziomie wskaźniku zgonów na 1.000 ludności sprawiły, że gmina, podobnie jak inne obszary województwa opolskiego, doświadcza problemu depopulacji. Powszechność i zaawansowanie procesów związanych z ubytkiem ludności i negatywnymi zjawiskami w zakresie demografii całego województwa opolskiego, a także przeciwdziałania im, są silnie akcentowane w „Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.”⁴⁸. Podobnie występujące na obszarze gminy procesy depopulacji są wyraźnym wskazaniem do intensywnych działań na rzecz

⁴⁸ „Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do roku 2020” s. 23-30

odbudowy potencjału ludnościowego⁴⁹. Innym ważnym aspektem demograficznym, z którym trzeba się zmierzyć w Gminie Nysa, jest starzenie się społeczeństwa – proces pogarszania relacji między ludnością w wieku przedprodukcyjnym i ludnością w wieku poprodukcyjnym w gminie jest bardziej zaawansowany nie tylko niż w kraju, ale także niż powiecie nyskim czy województwie opolskim. Niemal co piąty mieszkaniec gminy (19,6%) jest obecnie w wieku 60/65 + (w skali kraju jest to 17,8%), a tylko 15,8% ma 17 i mniej lat (w skali kraju 18,3%). Ze starzeniem się społeczeństwa związanych jest wiele zagadnień, rozpoczynając od kwestii konieczności zapewnienia dostępu do usług zdrowotnych i opiekuńczych (np. domy spokojnej starości), a kończąc na kwestii organizacji systemu emerytalno-rentowego w kraju. Przytaczane w „Diagnozie” dane wskazują jednocześnie, że proces starzenia się społeczeństwa (na każdym poziomie, od kraju do gminy) będzie postępował, a z wynikającymi z tego problemami, m.in. kryzysem solidarności międzypokoleniowej⁵⁰, będą musiały zmierzyć się jednostki samorządowe wszystkich szczebli.

Gmina Nysa doświadcza dynamicznego rozwoju III sektora, szczególnie na obszarach wiejskich.

Dane statystyczne wskazują, iż gmina Nysa jest obszarem intensywnego rozwoju III sektora. Organizacje pozarządowe w gminie działają przeważnie w obszarze sportu, kultury, historii i sztuki oraz prowadzą działalność międzynarodową, na rzecz wspólnot lokalnych i aktywności społecznej, jak również w zakresie bezpieczeństwa. Wśród podmiotów III sektora dominują stowarzyszenia i organizacje społeczne, zdecydowanie mniej jest fundacji – jest to jednak zjawisko obserwowane w całym kraju i związane z większymi obostrzeniami prawno-proceduralnymi w zakresie zakładania i prowadzenia fundacji. Dane statystyki publicznej ukazujące liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców pozwalają bardzo pozytywnie ocenić sytuację sektora non profit w gminie Nysa na tle województwa i kraju. Zwraca uwagę szczególnie fakt, iż w gminie osiągnięto w 2012 roku najwyższy wskaźnik liczby organizacji pozarządowych na 10 tys. ludności – 34 jednostki (przy podobnym poziomie wyjściowym w 2005 roku) w porównaniu do kraju (30 podmiotów), województwa opolskiego (29 podmiotów) i powiatu nyskiego (30 podmiotów). Szczególnie dynamiczna sytuacja w zakresie rozwoju NGO występuje na obszarze wiejskim gminy Nysa – liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców w latach 2005-2012 zwiększyła się niemal dwukrotnie, osiągając wartość 41 podmiotów (najwyższą spośród analizowanych jednostek administracyjnych). Do rozwoju sektora non profit w gminie Nysa przyczynia się niewątpliwie działalność władz samorządowych, przeznaczających określone kwoty na realizację rokrocznie opracowywanych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami realizującymi zadania publiczne w sferze pożytku publicznego. Dla usprawnienia współpracy na linii władze samorządowe-organizacje pozarządowe przydatne byłoby przygotowanie szczegółowego opracowania dotyczącego sytuacji w nyskich NGO, ich potencjału, potrzeb i oczekiwań, a także możliwości i kierunków podejmowanych działań oraz doświadczeń w zakresie współpracy z władzami samorządowymi (szczególnie tzw. „dobrych praktyk”).

Mieszkańcy gminy Nysa najchętniej uczestniczą w wyborach prezydenckich, zdecydowanie niższe jest zainteresowanie wyborami samorządowymi, których wyniki są szczególnie ważne dla rozwoju i jakości życia społeczności lokalnych.

⁴⁹ W tym kontekście koniecznie należy wspomnieć o *Programie Specjalnej Strefy Demograficznej w Województwie Opolskim*, który ma służyć odbudowie potencjału ludnościowego województwa opolskiego – Opolszczyzna jest najszybciej wyludniającym się województwem w Polsce. Proponowane przez Zarząd Województwa Opolskiego działania składają się na 4 pakiety tematyczne: „Praca to bezpieczna rodzina”, „Edukacja a rynek pracy”, „Opieka żłobkowo-przedszkolna” oraz „Złota jesień”. Program ma powstrzymać proces wyludniania się regionu, m.in. poprzez ograniczenie migracji osób młodych i poprawę jakości życia w województwie.

⁵⁰ O kwestiach solidarności pokoleń szerzej traktuje M. Boni (red. nauk.) *Raport Polska 2030. Wyzwania rozwojowe*, 2009.

Mieszkańcy gminy Nysa, podobnie jak mieszkańcy Polski, województwa opolskiego i powiatu nyskiego, najchętniej uczestniczą w wyborach prezydenckich. W tych wyborach notowane są najwyższe poziomy frekwencji – w gminie Nysa odsetki biorących udział w głosowaniach (około 51%) są wyższe niż w województwie (47%) i powiecie (48%), dzięki czemu osiągnięta jest frekwencja na poziomie stosunkowo najbardziej zbliżonym do średniej krajowej (55%; wybory prezydenckie 2010, II tura). Mniejszym zainteresowaniem mieszkańców cieszą się wybory parlamentarne, w których uczestniczy około 45% uprawnionych do głosowania w gminie Nysa – podobnie jak dla wyborów prezydenckich, również w wyborach parlamentarnych frekwencja w gminie jest wyższa niż w powiecie nyskim (39,9%) i województwie opolskim (41%; wybory parlamentarne 2011). Najniższe poziomy frekwencji notowane są w wyborach, których wyniki mają największy, bezpośredni wpływ na życie społeczności lokalnych, czyli w wyborach samorządowych. W tych wyborach w gminie Nysa frekwencja wyborcza jest najniższa (40,37%; wybory samorządowe 2010), zarówno jeśli chodzi o porównanie z innymi typami wyborów, jak i pozostałymi jednostkami administracyjnymi. Choć mniejsze zainteresowanie wyborami samorządowymi – w porównaniu z na przykład wyborami prezydenckimi – jest charakterystyczne dla całego kraju, konieczne jest edukowanie społeczności lokalnych w kwestii znaczenia uczestnictwa w wyborach samorządowych jako sposobu bezpośredniego wpływu mieszkańców na charakter lokalnej władzy i sposób jej sprawowania.

Władze samorządowe gminy Nysa podejmują liczne działania na rzecz aktywizacji mieszkańców oraz rozwoju gminy.

Władze samorządowe gminy Nysa prowadzą aktywną politykę na rzecz jej szeroko rozumianego rozwoju. Na poziomie sołectw przejawia się to w uczestnictwie wielu miejscowości w programie „Odnowa Wsi Opolskiej”, którego celem jest aktywizacja społeczności wiejskich. Do 2012 roku do programu przystąpiło 21 sołectw z gminy Nysa (tj. 80,8%). W ramach „Odnowy Wsi Opolskiej” realizowane są różnorodne projekty wpływające na poprawę jakości życia na obszarach wiejskich, zarówno w obszarze kultury, jak i sportu czy rekreacji (np. budowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, organizacja imprez czy zagospodarowanie terenów na potrzeby społeczności lokalnej). Na obszarze wiejskim gminy Nysa swoje działania prowadzi także Lokalna Grupa Działania „Nyskie Księstwo Jezior i Gór”. W ramach wdrażanej lokalnej strategii rozwoju (LSR) realizowane są projekty podnoszące jakość życia mieszkańców terenów wiejskich, wykorzystujące lokalne zasoby ludzkie, naturalne i kulturowe, natomiast w ramach programu „Tradycyjny Produkt Opolszczyzny” prowadzona jest ochrona tradycyjnych i regionalnych specjałów – dotychczas znalazło się w nim 7 produktów lokalnych (tzn. z terenu gminy).

Szczególnie istotne w przypadku gminy Nysa jest włączanie w procesy sprawowania władzy różnych kategorii mieszkańców za pośrednictwem funkcjonujących w gminie organów opiniotwórczych i konsultacyjnych (Rada Kultury, Rada Seniorów, Rada Młodzieżowa), a także liczne konsultacje społeczne, stwarzające mieszkańcom możliwość wypowiedzenia się na temat sytuacji w gminie, opiniowania działań podejmowanych przez władze samorządowe oraz aktywnego uczestnictwa i faktycznego wpływu na kierunki rozwoju gminy. Prowadzone przez władze gminy Nysa działania na rzecz rozwoju i poprawy jakości życia mieszkańców są doceniane na arenie regionalnej, krajowej oraz międzynarodowej (europejskiej), czego wyrazem są liczne nagrody i wyróżnienia przyznawane w prestiżowych konkursach.

5. Sfera gospodarcza

Niniejszy rozdział zawiera informacje dotyczące sfery gospodarczej gminy Nysa. W pierwszym podrozdziale dokonano analizy sytuacji w zakresie liczby pracujących, a także scharakteryzowano główne kierunki rozwoju przedsiębiorczości i stanu sektora przedsiębiorstw na terenie gminy, z uwzględnieniem funkcjonowania Podstrefy Nysa Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST PARK” oraz Regionalnego Parku Przemysłowego Goświnowice-Radzikowice. W drugim podrozdziale poruszone zostały kwestie bezrobocia – jego wielkości, struktury i podejmowanych środków zaradczych. Ponadto sytuacja w gminie została przedstawiona na tle kraju, województwa opolskiego oraz powiatu nyskiego.

5.1. Pracujący i przedsiębiorczość

Na terenie gminy Nysa pracuje ogółem 11.671 osób, w tym 5.646 mężczyzn i 6.025 kobiet (GUS, 2012). Większość ludności pracującej to mieszkańcy miasta (aż 87,7%), pracujący na obszarach wiejskich stanowią zaledwie 12,3% ogółu pracujących (GUS, 2012). Sytuacja ta pozostaje niemal niezmienna od 2002 roku, gdy pracujący na obszarze miejskim stanowili 87,2%, zaś na obszarach wiejskich – 12,8% ogółu pracujących (GUS, 2002).

W porównaniu do 2002 roku liczba pracujących w gminie Nysa zwiększyła się o 8,5%, przy czym zjawisko to było intensywniejsze w mieście (9,2%) niż na obszarach wiejskich (3,7%). Wzrost liczby pracujących nastąpił także w przypadku województwa opolskiego (7,6%) oraz w skali kraju (11,8%). Jedynie w przypadku powiatu nyskiego liczba pracujących w 2012 roku była niższa o 5,2% niż liczba pracujących w 2002 roku. Warto jednak zauważyć, iż analiza liczby pracujących w krótszej perspektywie czasowej (5-letniej) ujawnia inną sytuację – od 2008 roku liczba osób pracujących w gminie Nysa stale spada, osiągając w 2012 roku wartość niższą o 5,4% (-5,9% w mieście). Podobne procesy obserwowane są w powiecie nyskim, gdzie liczba pracujących w 2012 roku zmniejszyła się o 7,3% w stosunku do 2008 roku. W przypadku województwa opolskiego i kraju spadek ten był zdecydowanie niższy: -1,4% i -0,4%.

Tabela 17. Pracujący⁵¹, lata 2002-2012.

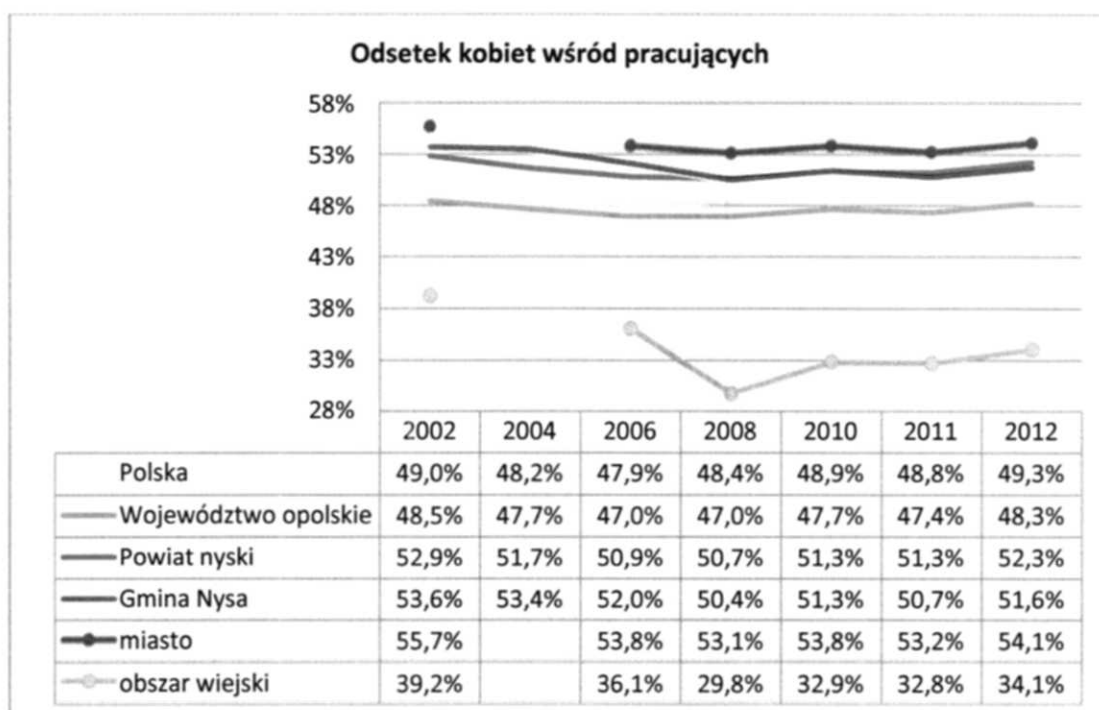
	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/ 2002	Zmiana 2012/ 2008
Pracujący-ogółem									
Polska	7.685.524	7.670.167	8.038.145	8.624.189	8.611.367	8.640.456	8.589.779	11,8%	-0,4%
Województwo opolskie	186.786	185.285	192.237	203.846	203.035	202.624	201.037	7,6%	-1,4%
Powiat nyski	22.179	21.361	22.501	22.672	21.995	21.313	21.020	-5,2%	-7,3%
Gmina Nysa	10.756	10.595	11.520	12.332	12.311	12.087	11.671	8,5%	-5,4%
miasto	9.375	x	10.339	10.881	10.838	10.630	10.239	9,2%	-5,9%
miasto (%)	87,2%	x	89,7%	88,2%	88,0%	87,9%	87,7%	X	x
obszar wiejski	1.381	x	1.181	1.451	1.473	1.457	1.432	3,7%	-1,3%
obszar wiejski(%)	12,8%	x	10,3%	11,8%	12,0%	12,1%	12,3%	x	x

Źródło: BDL/GUS.

Udział kobiet w ogóle pracujących w gminie Nysa wynosi 51,6% i od 2002 roku zmalał o 2% (GUS, 2002-2012). W związku z powyższym w przypadku mężczyzn odnotowano tendencję odwrotną – ich udział w ogólnej liczbie pracujących wzrósł z 46,4% do 48,4%, wciąż jednak pozostawał na poziomie niższym niż odsetek kobiet w ogóle pracujących. Przewaga kobiet nad mężczyznami wśród osób pracujących jest charakterystyczna dla gminy Nysa oraz powiatu nyskiego, gdzie udział kobiet wśród ogółu pracujących wynosi 52,3% (GUS, 2012). W województwie opolskim oraz w skali kraju obserwowana jest odwrotna sytuacja – występuje niewielka nadwyżka mężczyzn wśród pracujących. Kobiety stanowią 47,4% pracujących w województwie i 49,3% w Polsce (GUS, 2012). Na tle pozostałych jednostek wyróżnia się obszar wiejski gminy, gdzie udział kobiet w ogóle pracujących kształtuje się na zdecydowanie niższym poziomie, wynosząc 32,8%. Jest to związane ze specyfiką obszarów wiejskich, gdzie z uwagi na dominujące gałęzie gospodarki (m.in. rolnictwo) oraz większe przywiązanie do tradycji, kobiety częściej niż w mieście pozostają w gospodarstwach domowych, zajmując się domem. Zjawisko to jest charakterystyczne dla obszarów wiejskich w całym kraju.

⁵¹Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez zakładów osób fizycznych o liczbie pracujących do 5 osób (dla lat 1995-1998); bez zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą o liczbie pracujących do 9 osób (dla 1999 r.); bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób (od 2000 r.). W 2004 i 2005 roku dla gmin miejsko-wiejskich sporządzane jest jedno sprawozdanie, brak informacji dla części miejskiej i części wiejskiej (wyjaśnienie: GUS).

Rysunek 11. Odsetek kobiet w ogóle pracujących, lata 2002-2012.

Źródło: BDL/GUS⁵².

Na terenie gminy Nysa funkcjonuje 6.871 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON. Zdecydowaną większość z nich stanowią podmioty należące do sektora prywatnego (6.651 podmiotów, tj. 96,8% ogółu podmiotów gospodarczych w gminie), pozostałe 220 podmiotów (3,2% ogółu) tworzy sektor publiczny (GUS, 2012). Podobne udziały sektora prywatnego i publicznego występują wśród podmiotów gospodarczych także w większych jednostkach administracyjnych, przy czym stosunkowo najwyższym odsetkiem podmiotów sektora publicznego charakteryzuje się powiat nyski (5,6%).

Liczba podmiotów gospodarki narodowej w gminie Nysa podlegała zmianom na przestrzeni lat 2002-2012. Ich ogólna liczba zwiększyła się w stosunku do 2002 roku o 520 podmiotów (o 8,2%), przy czym odmiennie kształtowała się sytuacja w sektorze publicznym i prywatnym. Porównując lata 2012 i 2002 widoczne jest, że sektor publiczny odnotował, w 10-letniej perspektywie czasu, spadek o 45 podmiotów (z 265 do 220 podmiotów), zaś sektor prywatny wzrost o 565 podmiotów (z 6.086 do 6.651 podmiotów). Analizując zaś dane powiatowe, wojewódzkie i krajowe, widoczna jest gorsza sytuacja gminy w zakresie dynamiki zmian liczby podmiotów gospodarczych. We wskazanym okresie (2002-2012) w powiecie nyskim liczba podmiotów zwiększyła się bowiem o 13%, w skali kraju o 15%, zaś w przypadku województwa opolskiego – o 16%. Choć dynamika zmian w przypadku całej gminy Nysa kształtowała się na znacznie niższym poziomie (8,2%), warto podkreślić zmiany, jakie zaszły na obszarach wiejskich gminy – w latach 2002-2012 przybyło na tych terenach 326 podmiotów gospodarczych, co stanowi wzrost na poziomie 43,6%.

⁵² Uwaga: dla 2004 roku w gminach miejsko-wiejskich nie zbierano danych osobno dla obszarów wiejskich i miejskich.

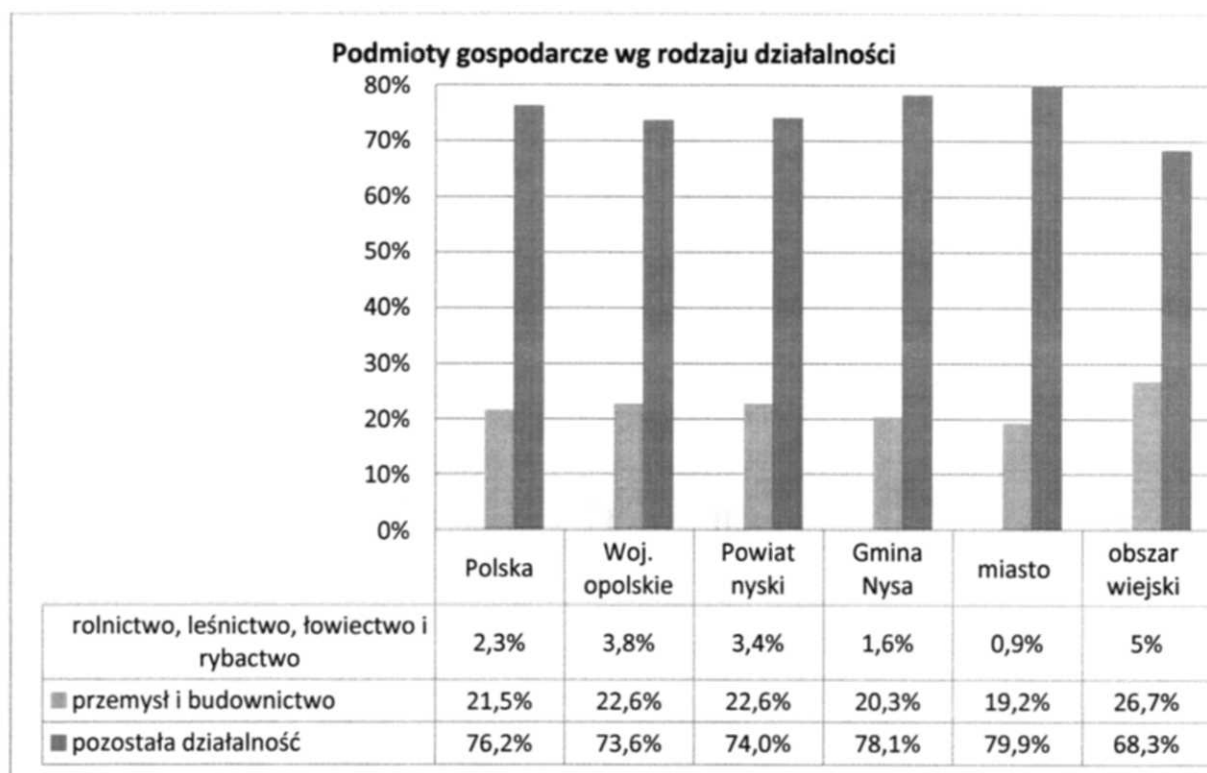
Tabela 18. Podmioty gospodarcze wg sektora własności, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/ 2002
Polska	3.468.218	3.576.830	3.636.039	3.757.093	3.909.802	3.869.897	3.975.334	14,6%
Województwo opolskie	84.966	88.422	92.846	96.246	99.118	97.560	98.741	16,2%
Powiat nyski	12.220	12.847	13.372	13.824	13.835	13.589	13.781	12,8%
Gmina Nysa	6.351	6.652	6.691	6.857	6.971	6.837	6.871	8,2%
miasto	5.604	5.839	5.848	5.888	5.917	5.789	5.798	3,5%
miasto (%)	88,2%	87,8%	87,4%	85,9%	84,9%	84,7%	84,4%	X
obszar wiejski	747	813	843	969	1.054	1.048	1.073	43,6%
obszar wiejski (%)	11,8%	12,2%	12,6%	14,1%	15,1%	15,3%	15,6%	X
sektor publiczny								
Polska	3,5%	3,8%	3,8%	3,3%	3,1%	3,1%	3,1%	-0,4%
Województwo opolskie	5,7%	5,9%	5,7%	4,9%	4,2%	4,3%	4,3%	-1,4%
Powiat nyski	6,2%	6,2%	6,3%	5,9%	5,4%	5,5%	5,6%	-0,6%
Gmina Nysa	4,2%	3,8%	4,0%	3,5%	3,0%	3,1%	3,2%	-1,0%
miasto	4,4%	4,0%	4,1%	3,7%	3,2%	3,4%	3,5%	-0,9%
obszar wiejski	2,3%	2,8%	2,8%	2,2%	1,9%	1,7%	1,5%	-0,8%
sektor prywatny								
Polska	96,5%	96,2%	96,2%	96,7%	96,9%	96,9%	96,9%	0,4%
Województwo opolskie	94,3%	94,1%	94,3%	95,1%	95,8%	95,7%	95,7%	1,4%
Powiat nyski	93,8%	93,8%	93,7%	94,1%	94,6%	94,5%	94,4%	0,6%
Gmina Nysa	95,8%	96,2%	96,0%	96,5%	97,0%	96,9%	96,8%	1,0%
miasto	95,6%	96,0%	95,9%	96,3%	96,8%	96,6%	96,5%	0,9%
obszar wiejski	97,7%	97,2%	97,2%	97,8%	98,1%	98,3%	98,5%	0,8%

Źródło: BDL/GUS.

Analizując podmioty gospodarcze działające na terenie gminy Nysa pod względem rodzaju prowadzonej działalności, widoczny jest największy udział jednostek prowadzących „pozostałą działalność” (sekcje G-U PKD 2007). Stanowią one 78,1% ogółu podmiotów, przy czym na obszarze miejskim gminy odsetek ten kształtuje się na poziomie 79,9%; zaś na obszarze wiejskim – 68,3% (GUS, 2012). Co piąty (20,3%) podmiot gospodarczy w gminie prowadzi działalność w zakresie przemysłu i budownictwa (sekcje B, C, D, E i F PKD 2007), przy czym na obszarach wiejskich odsetek tych podmiotów jest wyższy (26,7%) niż w mieście (19,2%). Obszary wiejskie odznaczają się także wyższym odsetkiem podmiotów gospodarczych w dziedzinie rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (5%), co jest związane w sposób bezpośredni z ich rolniczym charakterem. Pod względem rodzaju działalności podmiotów gospodarczych podobne tendencje występują we wszystkich jednostkach administracyjnych: dominują podmioty gospodarcze działające w pozostałych sekcjach (tj. G-U), około 21-22% podmiotów stanowią firmy przemysłowe i budowlane, zaś pozostałe 2-3% to podmioty prowadzące działalność w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie.

Rysunek 12. Podmioty gospodarcze wg rodzaju działalności, 2012.

Źródło: BDL/GUS.

Struktura podmiotów gospodarczych wg sekcji PKD w gminie Nysa nie zmieniła się w sposób istotny na przestrzeni lat 2009-2012. Pod względem liczbowym można jednak obserwować spadek liczby podmiotów w największej sekcji, czyli handlu, gdzie liczba podmiotów zmniejszyła się o 108 jednostek. Pod względem liczebności najwięcej podmiotów gospodarczych przybyło z kolei w sekcji P, czyli edukacji (wzrost z 176 do 228 podmiotów, tj. o 29,5%), sekcji J, czyli działalności związanej z informacją i komunikacją (wzrost z 94 do 121 podmiotów, tj. o 28,7%), sekcji Q, czyli opiece zdrowotnej i pomocy społecznej (wzrost z 284 do 313 podmiotów, tj. o 10,2%) oraz sekcji L, czyli działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości (wzrost z 505 do 553 podmiotów, tj. o 9,5%).

Tabela 19. Jednostki wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007 w gminie Nysa, lata 2009-2012.

	2009	2010	2011	2012
Jednostki wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007				
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	101	100	111	109
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	1	2	2	2
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	539	584	574	572
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	3	2	3	4
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	7	7	9	9
Sekcja F - Budownictwo	816	850	835	810
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	2.192	2.207	2.103	2.084
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	322	325	308	306
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	202	211	208	207
Sekcja J - Informacja i komunikacja	94	110	117	121
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	292	294	273	269
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	505	529	536	553
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	536	548	538	547
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	122	128	124	125
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	26	26	28	28
Sekcja P - Edukacja	176	184	190	228
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	284	287	300	313
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	170	172	163	166
Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	396	405	415	418
Sekcja U - Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0
Razem	6.784	6.971	6.837	6.871

Źródło: BDL/GUS.

Dominująca w gminie Nysa branża działalności podmiotów gospodarczych to handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych (sekcja G). Podmioty tej sekcji stanowią 30,3% ogólnej liczby podmiotów gospodarczych gminy Nysa. Drugą – pod względem udziału w ogóle przedsiębiorstw – sekcją jest budownictwo, w której zarejestrowanych jest 11,8% podmiotów gospodarczych. Kolejne sekcje nie przekraczają progu 10% udziału w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych: sekcja C – przetwórstwo przemysłowe (8,3%), sekcja L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości oraz sekcja M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (po 8%; GUS, 2012).

Sytuacja w gminie Nysa pod względem struktury podmiotów gospodarczych wg sekcji PKD jest podobna do sytuacji w powiecie nyskim, województwie opolskim oraz całym kraju. We wszystkich jednostkach dominują podmioty prowadzące działalność w obszarze handlu hurtowego i detalicznego oraz naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle (odsetek podmiotów tego rodzaju kształtuje się na poziomie 26-29%), a także podmioty z sekcji budownictwo (12-13%). Również w pozostałych sekcjach struktura podmiotów gospodarczych w gminie Nysa nie odbiega w sposób znaczący od sytuacji w innych jednostkach.

Tabela 20. Udział podmiotów gospodarczych poszczególnych sekcji w ogóle podmiotów, 2012.

	Polska	Województwo opolskie	Powiat nyski	Gmina Nysa	miasto	obszar wiejski
Sekcja A	2,3%	3,8%	3,4%	1,6%	0,9%	5,0%
Sekcja B	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Sekcja C	9,1%	8,7%	8,6%	8,3%	8,0%	10,2%
Sekcja D	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%
Sekcja E	0,3%	0,3%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%
Sekcja F	11,9%	13,4%	13,6%	11,8%	10,9%	16,4%
Sekcja G	26,8%	25,5%	28,9%	30,3%	30,6%	28,9%
Sekcja H	6,4%	5,0%	4,4%	4,5%	4,1%	6,2%
Sekcja I	3,1%	3,0%	3,3%	3,0%	2,9%	3,6%
Sekcja J	2,7%	1,8%	1,4%	1,8%	1,9%	0,7%
Sekcja K	3,2%	3,3%	3,1%	3,9%	4,2%	2,5%
Sekcja L	5,3%	8,2%	9,1%	8,0%	9,2%	1,9%
Sekcja M	8,9%	7,9%	6,2%	8,0%	8,3%	6,3%
Sekcja N	2,6%	2,3%	1,7%	1,8%	1,9%	1,6%
Sekcja O	0,7%	0,9%	0,8%	0,4%	0,3%	1,0%
Sekcja P	3,5%	3,4%	3,3%	3,3%	3,5%	2,5%
Sekcja Q	5,1%	4,3%	4,0%	4,6%	4,7%	3,6%
Sekcja R	1,7%	1,9%	2,0%	2,4%	2,3%	2,8%
Sekcje S i T	6,1%	6,1%	5,8%	6,1%	6,0%	6,5%
Sekcja U	0,005%	0,002%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych BDL/GUS.

Najwięcej nowych podmiotów rejestrowanych w rejestrze REGON, jako główną branżą działalności, wskazuje handel i naprawę pojazdów, następnie budownictwo, edukację oraz przetwórstwo przemysłowe i działalność profesjonalną, naukową i techniczną (GUS, 2012). W przypadku podmiotów prowadzących działalność w obszarze handlu w 2012 roku zarejestrowano 132 nowe podmioty (o 58 podmiotów mniej niż w rekordowym 2010 roku, gdy zarejestrowano 190 nowych podmiotów w tej sekcji), zaś w przypadku budownictwa zarejestrowano 65 nowe podmioty (o 36 mniej niż w 2010 roku). Branżą, w której także odnotowano znaczny spadek liczby nowo rejestrowanych podmiotów była sekcja K, tj. działalność finansowa i ubezpieczeniowa – na przestrzeni lat 2009–2012 liczba nowych podmiotów zmniejszyła się z 31 do 10 (tj. o 21 podmiotów).

Analiza nowo rejestrowanych podmiotów REGON wskazuje także na branże, w których liczba podmiotów w gminie Nysa rosła w latach 2009–2012. Szczególnie widoczny jest niemal pięciokrotny wzrost liczby nowo rejestrowanych podmiotów w obszarze edukacji (sekcja P; wzrost z 9 do 44 nowych podmiotów). W latach 2009–2012 obserwowano także wzrastającą liczbę nowo rejestrowanych podmiotów sekcji H, transport i logistyka (z 11 do 21 podmiotów), sekcji J, informacja i komunikacja (wzrost z 7 do 12 podmiotów) oraz sekcji L, działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (wzrost z 11 do 19 podmiotów).

Tabela 21. Nowo zarejestrowane podmioty REGON w gminie Nysa, lata 2009-2012.

	2009	2010	2011	2012
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON wg PKD				
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	5	4	5	8
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	0	0	0	0
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	43	72	30	39
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0	1	1
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	0	2	1
Sekcja F - Budownictwo	77	101	69	65
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	158	190	143	132
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	11	10	17	21
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	25	30	19	19
Sekcja J - Informacja i komunikacja	7	27	11	12
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	31	21	17	10
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	11	18	6	19
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	46	49	28	35
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	13	17	9	11
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0	0	1	1
Sekcja P - Edukacja	9	10	17	44
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	13	16	10	13
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	30	14	27	22
Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	36	33	36	29
Sekcja U - Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0

Źródło: BDL/GUS.

Najwięcej wyrejestrowań podmiotów z rejestru REGON w gminie Nysa dotyczy sekcji G – wyrejestrowano 161 podmiotów z tej sekcji (GUS, 2012). Podmioty branży handlowej zdecydowanie dominowały wśród wyrejestrowywanych podmiotów gospodarczych w całym okresie 2009-2012, osiągając maksimum w latach 2009 i 2011, gdy wyrejestrowano po 236 jednostek prowadzących usługi handlowe i naprawy pojazdów. Na przestrzeni 4 lat zwiększyła się także liczba wyrejestrowywanych podmiotów z sekcji budownictwo: gdzie nastąpił wzrost wyrejestrowań z 61 do 94 podmiotów.

Porównując liczbę wyrejestrowanych podmiotów w latach 2009 i 2012 widoczne są branże, w których liczba wyrejestrowań wykazuje tendencję malejącą: szczególnie dotyczy to sekcji K (działalność finansowa i ubezpieczeniowa), gdzie nastąpił spadek wyrejestrowań o 48 podmiotów (z 59 do 11 podmiotów) oraz sekcji M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) – spadek o 43 podmioty (z 69 do 26 podmiotów).